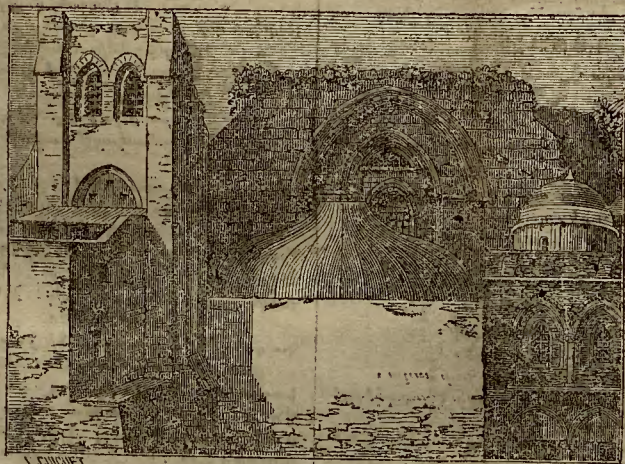

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԱՐԳԵՅԻՆ ԲԵՆԵՄԻՆԿԵՆ ԳՐԱԳԻՏԵԿԵՆ
ԵՒ ՔԵՂԵՔԵԿԵՆ

ԵՐԲՈՐԴ ՏԱՐԻ
ՇՐՋԱՆ ՄԻՆԵՆՅԱՆ

ՅԵՐՈՒՍԱԼԻՄ

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

1868

ԱՆՈՒԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՑ

Ամեն. Տ. Տ. ԵՍԱՑԻ Սրբազան Պատրիարք (6 օրի).
 " Կարապետ Արքեպիսկոպոս Աւագ լուսարար:
 • Յակոբ Արքեպիսկոպոս (2 օրի):

ԱՆԷՔԱՆԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տէր Յովսէփ աւագ քահանայ կոստանեանց:

ԱՆԷՔԱՆԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ալեքեան մահտեօի Յակոբ աղա:
 Գրիգորեան Սարգիս էֆենտի:
 Գ. Եւսուֆեան Ալեքսանդր աղա:
 Զարեան Կարապետ աղա:
 Խաչատեան մահտեօի Յակոբ աղա:
 " Ահմայ Ալեքսանդրեան Ընկերութեան:
 Հայաձեան Սեփրան աղա:
 Հապաճա ճիվանի Գրիգորեան:
 Յակոբեան Թադեոս աղա:
 Ճեփաճիքեան Գառնիկ աղա:
 Նիկողայոսեան Յարութիւն էֆենտի:
 Պօղոս աղա Բէլաբօֆ:
 Սեփրեան Գարբիէլ աղա:
 Սէֆէրեան մահտեօի Պօղոս էֆենտի:
 Տէր Գառարեան Ղազարոս աղա:

ԱՆՏԻՈՒՔ

Քէօսէեան Սարգիս աղա Արապիկեցի:

ԱՍՏԱՐԱԶԱՐ

Եղիշեան Մնացական աղա:
 Թապախեան մահտեօի Խաչատուր աղա:
 Կօրիքեան մահտեօի Սահակ աղա:

ԱՖԻՕՐ ԳԱՐԱՀԱՅԱՐ

Վարդապետան Դրիգոր աղա:

ԲԵՐԻԱ

Քեր. Առաջնորդ Մկրտիչ վարդապետ Տիգրանեան:
 Աճեմեան Մկրտիչ աղա:
 Բառուտեան մահտեօի Մամուս աղա Արապիկեցի:
 Գալաճնճը Յովսէփեան Գրիգոր աղա:
 Գալաճնճեան Գէորգ աղա:
 Գալաճնճեան Օհան աղա Յամթեցի:
 Երաւանց եղբայր Սեդուս աղա Արապիկեցի:
 Թիւֆէնիքեան Մկրտիչ աղա Յամթեցի:
 Ղազարիլեան Միստոս աղա Արապիկեցի:
 Մահտեօի Պօղոս աղա Թէրլոս պաշեան:
 Շահաճիքեան մահտեօի Առաւմաճաճ աղա:
 Մաղաճիքեան մահտեօի Կարապետ աղա Արապիկեցի:
 Սեփրեան Ղազարոս էֆենտի:
 Տէր Գրիգորեան մահտեօի Կարապետ աղա:
 Տէր Խաչատուրեան մահտեօի Սարգիս աղա:
 Տէր Կարապետեան Սարգիս աղա Յամթեցի:
 Տէր Մարգարեան մահտեօի Նիկողոս աղա:
 Տէր Յակոբեան վարդապետ աղա Յամթեցի:
 Տէր Մահալեան մահտեօի Յօսաննէս աղա:
 Քիւրքճիանօֆ Յովսաննէս էֆենտի:

ԳԱՆՁԱԿ

Արթ. Յակոբ վարդապետ տէր Աւետիքեան:

ԴԱՄԱՆԱԿՈՍ

Արթ. Գէորգ վարդապետ տեւուչ:
 Թէրլոսեան Թորոս աղա:
 Ղազարեան Գէորգ աղա Չմբիէղեցի:
 Փիլիպոսեան Գարբիէլ աղա Մաշիկեցի:
 Խաչմիքեան մահտեօի, Յարութիւն աղա Մաղաճեցի:
 Միստոսեան Մարտիրոս աղա Տիգրանեկեցի:
 Մահտեօի Թափալէլ աղա Մաշիկեցի:
 Փատարմանեան Սարգիս աղա Նուէր դպրոցական
 աշակերտեց:
 Թաշճի Սարգիս աղա Արապիկեցի:
 Գ. Եւսուֆեան Գէորգ աղա Ահմայ:

Սատրղեան Մարտիրոս աղա Քիւրքճի Մաղաճեցի:
 Աստուծոյն Ընկերութիւն:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Արժանապատիւ Մկրտիչ վարդապետ:
 " Կարապետ վարդապետ:
 Գալիթիան մահտեօի Նէմուր օրիարք Պօլսեցի:
 Լադարով Սիմէօն աղա Չմիւռնայի:
 Կարապետեան Պօղոս էֆենտի:
 Նուէր Դորէնեան վարժարանի:
 Դափնեղեան Գէորգ Պէլ:

ԵՐԶՆԱԿՑ

Քիւրա օղլուեան մահտեօի Գրիգոր աղա:

ԵՐՈՍԱՂԱԵՄ

Վսեմապաշ Նալիկ Գալայ կոստանդնուքի:
 Արժանապատիւ Վրթանէս վարդապետ:
 " Պետրոս վարդապետ:
 " Յովսաննէս վարդապետ:
 " Եղիշէ վարդապետ:
 " Խաչատուր վարդապետ:
 " Միստոս վարդապետ:
 " Ներսէս վարդապետ:
 " Երեմիա վարդապետ:
 " Առաւմաճաճ վարդապետ:
 " Փիլիպոս վարդապետ:
 " Բառնաբաս վարդապետ:
 " Խեղապետ վարդապետ:
 " Խորեն վարդապետ:
 " Մեդրուք վարդապետ:
 " Թադեոս վարդապետ:
 " Բարդուղիմէոս վարդապետ:
 " Ս. Միքայիլ վարդապետ:

Սարգիսազ Բարսեղ Բաղիշեցի:

" Գէորգ Չմիւռնայի:
 " Գալիթիւ Վանցի:
 " Մկրտիչ:
 " Յարութիւն Ա. Վսեմիւրճեան Պօլսեցի:

Մարտիոս դամասկոսի աշակերտ Ժառանգաւորաց
 դպրոցի:

Տիրապետ Խաչատուր Բէթիէհէմի:

Ընդհանր Նիւյ. Mr. N. Moore, Consul d'Angleterre.
 Dr. H. Peterman Gérant du Consulat de la
 Confédération de l'Allemagne du Nord à Jérusalem.

Գալիլայ ընդհանր Նիւյ. Mr. E. de Barère, Consul Général de France.

Գալիլայ Նիւյապոլիսի քարտուղար, Mr. F. Rougon, Chancelier du Consulat de France.

Խաչատուրեան Յակոբ աղա:

Մալաթիան Կարապետ աղա:

Մալաթիան Բարսեղ Յակոբ աղա (2 օրի):

Ռուսիայ Նիւ. Mr. André Kartzoff, Consul de Russie.

Սպանիայ Նիւյ. Mr. Louis Dodici, Consul d'Espagne.

ԵԴԵՍԱ

Գալանտարեան մահտեօի Գրիգոր աղա Ահմայ:
 Լուսաւորեան Ընկերութիւն:
 Լուսաւոր. Ընկ. զինչեղան առաւմաճ:
 Պատմանեան մահտեօի Պաղատար աղա:

ԵՐԵՒԱՆ

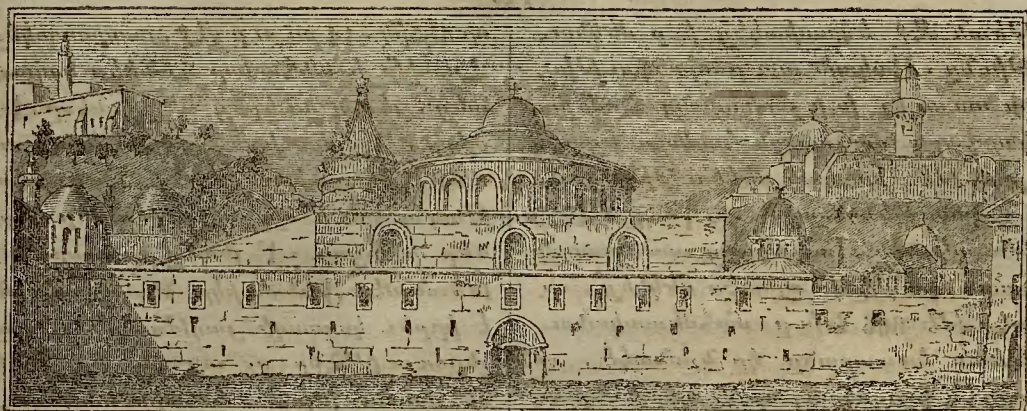
Տէր Մնոն Աւագ քահանայ Նիւ Նախիջևանու:
 Տէր Յովսէփ քահանայ Մէլիքեանց:
 Քիւրճիւն մահտեօի Եղիգոր աղա:

ԵՐԴՈՒՄ

Առաջնորդ Եւդոկիայ արթ. Յակոբ վարդապետ:
 Չմբիէղեցեան Գրիգոր աղա:

ԶԻՒՆԻՆԻՆ

Տէր Յակոբ քահանայ Պաղատանեան:
 Աղաճեան Ստեփան աղա:

ԵՐԱՐԴ՝ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 7.

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ՅՈՒԼԻՍ 31.
1868.

ԸՌԳԵՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԵԳԻՏԵԿԱՆ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ

666 ԹՈՒՈՅՆ

ՅՈՒՀԱՆՆՈՒ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ

«Աստ է խնամութիւնս՝ որ ունի միտ»
Համարեցի զթիւ դարմանիս. թիւ եղեալն
մարդոյ և թիւ տնուան նորա է ոչո՛ 666 ու
Յայ. Ժ. Գ. 15.

Յովհաննու Յայտնութեան 666
թուոյն պատճառաւ ժամանակ առ
ժամանակ յուզուած մտաւանդաւ
թիւնները արդէն յայտնի են բանա
գէտ ընթերցողիւրոց շատերուն։ Եւ առ
մեկնութիւններ տեղի ունեցած են
այս մտաւն, և գուցէ շատերն եւս տե
ղի պիտի ունենան, քանի որ մարդ
կային միտքը տնայադուրդ հետապօտու
թեան եղծակայ է։ Մենք սիրտի հա
զարդէնք այժմ մեր ընթերցողներուն

մեր դարու տնանց Լաւրոպոլի գիտ
նականաց տուած լուծուիլ։ Սակայն
ամենէն առաջ արժանի կը համարինք
համարօտիւ յիշատակել Քրիստոնէ
ութեան երկրորդ դարէն սկսեալ մին
չեւ մեր դարը եղած մեկնութիւննե
րէն քանի մի նշանաւորները։

Սուրբ Իրենեոս՝ կամ Լաւրոպոլի, Ի
նն քաղաքի հոգևորաւոր եպիսկոպոսը,
երկրորդ դարուն վերջերը՝ Մերոսիմ
Մեղերիոս կայսեր հարածանաց ժամա
նակ, առաջին անգամ հետապօտու
թեան եղծարկեց 666 թիւը և լայն
նշանաւոր Տիմոթէոս քաղաքի նշանակաւ

Թեան մէջ եղբայրակեց իւր մեկնու-
թիւնը : Սակայն այս բացատրութիւ-
նը առաւել իւր չափազանց Հոմերոս
կարդալու արգասիքն համարուեցաւ ,
քան թէ իրական մեկնութիւն :

Իննովկենտիս Գ. Պապը , 1215
Թուականին , Խաչակրաց պատերազմը
հրատարակելով՝ այնպէս մեկնեց , որ
պէս թէ 666 թիւը մահմետականու-
թեան կատարածը կը նշանակէ , որ
արդէն Խաչակրաց օրով պիտի վերջա-
նայ կամ լրումն առնու : Սակայն այս
մեկնութիւնը եւս՝ առաւել երեւա
կայութեան ծնունդ էր և ժողովուրդ
յուզելու շարժառիթ , քան թէ ըս-
տոյգ գուշակութիւն :

Իսթեր , Պապութեան սկզբնա-
ւորութիւնը Գրիգոր է . Պապէն հա-
շտելով և Յովհաննու Յայտնութեան
666 թիւը նոյն նկատմամբ առնելով՝
այնպէս մեկնեց , որ ժէ դարուն մէջ
պիտի վերջանայ Պապութիւնը : Սա-
կայն ժամանակը ստեց Իսթերի մեկ-
նութիւնը , վասն զի , արդէն ժԹ դա-
րուն մէջ ենք և տակաւին Պապու-
թիւնը կը շարունակի :

Իէնգել Գերմանացին , 666 թիւը
ալժբերայական հաւատարութեամբ
հետազօտելով՝ այնպէս եղբայրակեց ,
թէ 1836 թուականի Յունիսի 18-ն
աշխարհիս կատարածն է : Բայց այս
գրահաշուական գուշակութիւնը եւս
սուտ ելաւ :

Ըյո ժամանակագրական մեկնու-
թիւններէն զատ եղան նոյնպէս մեկ
նութիւններ քանի մի պատմական
անձանց նկատմամբ , որոնք նշանաւոր
եղան իրենց բարբարոսութեամբ և
գաղանաբարոյ ընթացքով : Ըյո տե-
սակ անձանց գլխաւորները (որոց յար-
մարեցուած են 666 թուայն գաղանի
բնաւորութիւնը) սորա են . — 1.
Վանդալաց յենսերիկ Թագաւորը ,

որ 455ին , 14 սուրբ մէջ , տապաւնեց
Հռոմը և անհամար գանձեր կողոպ-
տեց , յետոյ աւերեց Պետրոսի սրբ-
ալիքը , Գալմատիան և Իսթրիան , ա-
ռաւ Նիկիսպօլիսը , գերեց Լուդբօրիա
Թագուհին և այլ աշխարհաւեր գոր-
ծեր սենեցաւ : Ըյոպէս որ պատմու-
թեան մէջ յենսերիկը նկարագրուած
է իբրեւ կատաղի յաղթանակող , որոյ
չնչառութիւնը ոչ այլ ինչ է , եթէ
ոչ սպանութիւն և արիւնահեղու-
թիւն : — 2. Իէնգելիկոս Թ Պապը
որ 1033 թուականին՝ իւր 12 սու-
րեկան հասակին մէջ , անարգ ճա-
նապարհաւ Պապութեան աթոռը
բարձրացաւ և իւր անձը ամենատե-
սակ ամթթալից գործոց տալով՝ մեր
ժուեցաւ Ըթուէն և երկու անգամ
վերադին հաստատուեցաւ , իբր թէ
յետ ժամանակաց ապաշխարելով իւր
արարքները : — 3. Գիսկէտիանոս կայս-
րը , որ սարսափելի հալածանքներով
Քրիստոնէութեան դէմ զինեցաւ և
շատերը նահատակեց խոշտանգելով :
Ըյո կարծիքը Գիսկէտիանոսի վրայ ,
իբրեւ Յայտնութեան գաղանին , ըն-
դունած է Բօսուէն իւր գրուածոց
մէջ , Դիլէս — () Գոսպոս անուան տա-
ռերը փոփոխելով և Յայտնութեան
ակնարկած գաղանի 666 թիւը հանե-
լով : Սակայն այս օրինակ տառադար-
ձութեամբ սմանք այնպիսի անձանց
անուններ եւս սկսան մեկնել , որոնք
ընդհակառակն՝ յայտնի են պատմու-
թեան մէջ իրենց արժանաւոր գոր-
ծերով :

Կը տեսնենք ուրեմն որ այս տե-
սակ մեկնութիւնները երբէք չեն կա-
րացեր մարդկային մտաց անհանգը-
սութիւնը անգործացնել և մեր դա-
րու մէջ գիտնական հետազօտութիւ-
նը բողբոլիլն ուրիշ ճանապարհաւ
մեկնած է 666 թիւը : Ըյո մեկնու-

Թիւեր , զոր պիտի հաղորդենք մեր ընթերցողաց , ոչ աստուածաբանական է , ոչ վարդապետական և ոչ ծրնունդ ատելութեան և կրից , այլ լոկ բանասիրական է և պատմական :

Եւրոպական բանագէտները 666 թիւը գտած են Հռովմէացւոց մէկ հալածասէր և մարգարտաշու կայսեր անուան տառերու մէջ : Այս 666 անուամբ գաղանն է Կեսար Ներօն : Այս եղբակացութիւնը հիմնած են Երբայական տառերու արտասանութեան և թուական նշանակութեան վրայ . վասն զի , Երբայականի մէջ կարճ ձայնաւորները ինչպէս են առանց չէլտի ա , է և այլն , թիւ չեն նշանակեր , այլ միայն թաւ ձայնաւորները և բաղաձայնները : Աստի Երբայական տառերու նշանակութեամբ առնելով ⁽¹⁾ 1 հաւասար է 100 , « 60 , ր 200 , ն 50 , ր 200 , օ 6 . ն 50 , և հետեւաւ պէս Կեսար Ներօն բառը հաւասար է 666 :

Սուրբ Երանոս կը պատմէ որ իւր ժամանակի մի քանի ձեռագիր օրինակաց մէջ փոխանակ 666 էն՝ տեսած է Յայտնութեան մէջ 616 թիւ : Այս աւելի ապացոյց է Եւրոպական գիտնականաց տառերու թուական եզրակացութեանը , վասն զի Յայտնութեան օրինակներու շատերուն արդէն յայտնի լինելով 666 թուոյն ի մասսայ՝ ոչ թէ ըստ Յունականին Ներօն հնչած են , այլ ըստ Լատինականին Ներօ և հետեւապէս ն տառի հետ 50 թիւ պակսելով 666 էն՝ գրած են 616 :

Այս կարծիքը , որ Կեսար Ներօնն է Յովհաննու Յայտնութեան ակնար.

կած գաղանը կամ նեռը՝ շատ հին է , բայց ի հարկէ ոչ թէ թուագիտական եզրակացութեամբ , այլ լոկ իւր գործոց պատմական տեսութեամբ : Բաց ի քանի մի Սիբիլայից գուշակութիւնները , որոնք Ներօնուամբ ակնարկած են այն անձը , որ իւր մայրը պիտի սպաննէ և աշխարհս պիտի ընուամբարշտութեամբ , պատերազմաւ և արիւնահեղութեամբ , շատ ականաւոր անձինք եւս , ինչպիսի են Լակտանս , Սիւպրիս Սեվեր , Հերոնիմոս և Օգոստինոս նոյն համալսման ունեցած են Ներօնի վրայ , ինչպէս կ'երեւի իրենց գրուածներէն : Ով որ փոքր 'ի շատէ ուսումնասիրած է պատմութիւն և մանաւանդ Տայիտի (Տակիտոսի) երկասիրութիւնը , ամենեւին չը զարմանար , որ մինչեւ հինգերորդ դարը Ներօնը իբրեւ նեռն նկատուած է : Բայց և մենք ընթերցողաց սակաւ ինչ ծանօթութիւն տարւ համար՝ աւելորդ չենք համարիր Ներօնի պատմական կենաց քանի մի գծերը պատկերացնել :

Կեսար Ներօն , Կեսարեան ցեղի հինգերորդը , իւր Աբիպիոս մօր չնորհիւ 54 թուականին Հռովմէական պետութեան գլուխը կ'անցնի իբրեւ կայսր , և հետ զհետէ այս չարիքները կը գործէ : — Իւր մայրը սպաննել կուտայ իր վարքը յանդիմանելուն համար . մընջ կատակները և հապիտ գուսանքը իւր շուրջ կը ժողովէ և խաղակից կը լինի նոցա . իր կառքին մարդիկ լծելով կը շրջի կրկէսներու մէջ , կը պարէ և կը խաղայ թատրօնի մէջ բազմաթիւ ըզբօսասիրաց առջև , իւր անձը կը մատնէ հրապարակական ամենատեսակ խաչատուակութեանց . իւր կին Օգոստինան կ'արձակէ և ապա կը սպաննէ . իւր երկրորդ կինը՝ Պուպեան տոնակոխ կը ջախջախէ . Հռովմ. բազաբը կը հրկիզէ ,

(1) Ծան . Ընթերցողք մեր հայկական տառերու թուական նշանակութիւնը չը պէտքէ խառնն երբայականի հետ , վասն զի մենք թէ և հայերէս տառեր գործ դրինք , բայց այն տառերը երբայականի մէջ ինչ թիւ որ կը պարունակեն , նոյն թիւը նշանակեցինք :

և նոյն միջոցին մի աշտարակի վրայ բարձրանալով՝ կրակի երգել Տրոփս գոյի հրկիզութեան վրայ յորինած իւր քերթուածը։ Երբ ինքը կը գառապարտուի սրպէս պատժաւ հրկիզութեան Հսովմ քաղաքի՝ յանցանքը Քրիստոս նէից վրայ կը ձգէ և ամենագաւն տանջանքներով շատերը կը կտորէ։ Ազաններ կը սայ նոյնպէս զանազան նըշանաւոր անձինք՝ Օտրակուտէն, ի շարս սրց կը և իւր գառապարակ Սենեկա իմաստասերը։ Իւր երեւոյթա կը ճանապարհորդէ ի Գաւառասան և այլ տեղեր, և 1800 պատկներ կընդունի։ Իսկ ի վերջայ երբ թշնամիք իւր անբութեան վրայ կը յարձակին և կը անունէ թէ ձերբակալ պիտի լինի, իւր մը տերիմ քարտուղարի ձեռքով ինքնապան կը լինի և տակուին վերջին շուն չը շարձակած՝ կ'աղաղակէ. «Ո՛հ ինչ մեծ արուեստագէտ կորաւ աշխարհի համար»։

Ներքնի այս բարբարոսական եւ խայտառակ արարքները յայտնի էին ոչ միայն նոյն դարու հեթանոսներուն, այլ և Քրիստոնէից և նոյն իսկ Յայտնութիւնը գրող Յովհաննէս Աւետարանչին, որ ժամանակակից էր։ Ուստի զարմանալի չէ որ Յայտնութեան 666 թիւէն Վեար Ներքնի անուեր ելած է։ Իսկ թէ ինչպէս թիւեր նշանակուած են Յայտնութեան մէջ, այս անգլ-Լերայական սովորութիւն պիտի նշմարենք և ոչ այլ ինչ, Այս սովորութեան նշմարանքը կը տեսնենք նոյն իսկ Յայտնութեան մէջ Գլ. Թ. հաւմար 11. ուր Լերայեցիքէն Ալֆարն և Գունարէն Աթոլին բառը, մեր եւրոպէի Նախնիքը լսու իմաստին՝ Կրօնաւորութեան իմաստն են. «Իւ ունին թագաւոր ի վերայ իւրեանց զհրեշտակն դժոխաց Աղապոն, որ կոչի ի հայ բարբառ Կրօնաւոր»։ Բնական չը

պիտի գործնանք այս մասին, որովհետեւ այնչափ հասարակեալ էր այս սովորութիւնը բարձունքներու մէջ, որ տեսնելով թէ անոնք կը գայթակղին այն խօսքին վրայ (Թուոյ Ժ. 1) որ Մովսէս մարգարէն Եթովպացի կին առած է, իրենց քանի մի օրինակաց մէջ փոխեցին բանին իմաստը այսպէս, Հաշուեցին Աթոլացի, Լերայեցիքէն Քոթի, բառի թիւերը և հաւասար գտնելով 736 ին, այն թուով տեղը ուրիշ բառ գրին, այսինքն Դեփալ Սարեկէ, որ կը նշանակէ գեղեցկաբեր։ Այնպէս որ յետ ժամանակաց սովորութիւն եղաւ Լերայեցոց մէջ՝ փոխանակ անելով թէ Մովսէս Քոթի (եթովպացի աղջիկ) առաւ, սկսան անել թէ՛ Մովսէս գեղեցկաբեր կին առաւ, որովհետեւ այս երկու բառերու թիւը ըստ երբայականին նոյն էր, այսինքն 736։ Այս սովորութեանը հետեւութիւն կը կարծեն եւրոպացի բանագետք Յայտնութեան 666 թուոյն կիրառութիւնը, ըստ որում Յովհաննէս Բաւարոսնիչը, այն ատուածային շնորհօք լսուած առաքեալը, տեղեակ էր արդէն երբայցի բարձունեաց գիտութեանը և սովորութեանը։

Ստիպն մենք, որչափ որ մի կողմէն կըզգանք որ շատերը հաճութեամբ պիտի կարդան այս բանասիրական մեկնութիւնը Յովհաննէս Յայտնութեան 666 թուոյն, միւս կողմէն եւս ինքնին համոզուած ենք որ առաւել կենդանորար է գրուածքի հոգին մեկնել քան թէ բառերը և տառերը, Պօղոս առաքելոյն գեղեցիկ խօսքը յիշելով թէ, «Գիրն ազանանէ, այլ հոգին կեցուցանէ»։ Արքան կարեկցութեան արժանի են այն սղորմելիքը, որոնք Սուրբ Գրոց գիտութեան այբբէնն անգամ ուսած չը լինելով շատ անգամ կը յեղ-

յեղեն այս հարցումները. «Այսօր
կերած սրտուզն ինչ էր: Սաղմոսի մէջ
քանի՞ անայք տուն կայ: Յիսուս քա-
նի՞ անգամ լացաւ: Բազում՝ օթեւանք
առածն ինչ է: Յովհաննու Յայտնու-
թեան 666 թիւն ու՞ է: Աստուած քա-
նի՞ անուն ունի, և այլն և այլն »: Այս
տեսակ հետաքրքրութիւնները ամենեւ-
ւին արժէք չունին մեզ համար. վասն
զից Սուրբ Գրոց հոգին է միայն որ կա-
րող է Քրիստոնէի հոգւոյն կենդա-
նութիւն տալ և սրտին բաւականութեան
թիւն, և ոչ թէ Բենեդիկտոսի կամ
Ներոնի անուամբ եղած բացատրու-
թիւնները: Վասն զի՝ այս տեսակ բա-
յաարութեանց մէջ մտաւոր հետա-
դասութիւնը յազուրդ չունի, և եթէ
666 թիւը այսօր Ներոնի անուանը
կուտայ, գուցէ վաղը կամ միւս օրը
մի ուրիշ անուան վրայ պիտի թարգ-
մանէ: Իսկ Ս. Գրոց հոգին անփոփոխ
է և մշտնջենաւոր: Անուանը նոյն իսկ
Յայտնութիւնը և նկատենք: Ի՞նչ վսե-
մութիւն, ի՞նչ անպատուամխութարու-
թիւն և ի՞նչ փրկարար ճշմարտութիւն:
Յայտնութիւնը մի կատարեալ միւի-
թարութիւն է տառապելոց համար
և մի աննկուն զօրութիւն քրիստոնէ-
ական ճշմարտութեան ասպետներու
համար: Յայտնութեան մէջ կը տես-
նենք որ անկրաւութիւնը, որչափ որ
տախպի և զօրաւոր լինի, երբեք չէ
կարող յաղթանակել երկրիս վրայ. և
միշտ դառապարտուած է երկնքի մէջ:
Յայտնութեան մէջ կը տեսնենք, որ
ճշմարիտ իրաւունքը մահ չունի, և
որչափ Զանաւ նենգութեամբ և վայ-
րենութեամբ ճնշել, նա յարութիւն
կ'առնու: Յայտնութիւնը կը քաջալե-
րէ և կը համոզէ զմեզ, որ բռնակալու-
թիւնը, նիւթական ոյժը և նենգա-
ւոր դաւաճանութիւնը երբեք չեն
կարող արդէլք դառնալ մարդուն այն

ճանապարհն ընթանալու, ուր Աստու-
ած կ'առաջնորդէ: Երկար դարերէն
ի վեր աշխարհիս մէջ կատարուած մե-
ծամեծ իրողութիւնները կատարելա-
պէս կը հաւաստեն ամեն բան, ինչ
որ Յայտնութեան մէջ վճռուած է
հաղար ութ հարիւր տարիէն առաջ,
այն է, — Ճշմարտութիւնը, Արդարութիւնը
և Իրաւունքը միշտ յաղթող են: Թող բռնա-
ւորները և նենգաւորները իրենց յօգ-
նութիւն կռիւն դժոխաց բոլոր զօրու-
թիւնը և մեքենայքը, երբեք չեն կա-
րող բարոյական զօրութեան իրաւուն-
քը ստել և յաղթահարել: Նա գու-
ցէ յամենայ, սակայն միշտ յաղթա-
կան է: Թէ և չարագործները երբեմն
կը ծափահարեն՝ ըստ երեւոյթին իբր
յաղթող, բայց չարագործութեան
վերջը միշտ թշուառութիւն է: Թէ
և երբեմն յաղթական երգեր կը նուա-
գեն նենգաւորները, սակայն միշտ դէ-
պի կործանումն կը դիմեն: Ոչ կեսար-
ները կարացին և ոչ նիւթապաշտու-
թիւնը ու խաւարասիրութիւնը կա-
րեն նուաճել ճշմարտութեան աննկուն
զօրութիւնը: Այս է Յայտնութեան
հոգին: Հեղահամբոյր Օրհն ճշմար-
տութեան՝ Քառն երկնաւոր՝ ամեն
ընդդիմադիր զօրութեանց միշտ պի-
տի յաղթէ: «Ինչ Քառնին պատերազ-
մին և Քառն յաղթէ նոցա »: Յայր.
Ժե. 14: Յայտնութեան այս հոգին
է ահա, որ ազդիւր է ոչ միայն բա-
րոյական զգացումներու արգաստու-
րութեան, այլ և ազդիւր է մարդկա-
յին ճշմարիտ ազատութեան, որ սիրե-
լի դուստրն է Քրիստոնէութեան: Ու-
րեմն վերստին կը կրկնենք, որ Սուրբ
Գրոց ուսման և մեկնութեան քաղց-
րութիւնը ճաշակելու համար ամենէն
առաջ հարկաւոր է ներքին հոգւոյն
ընտելանալ, որ անդարար է և փրկա-
բար:

Հ Ա Ն Դ Ի Ս

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՆՈՒՄՆԱԿԱՆԶՈՒԹԵԱՆ

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքի աստ-
տեան Սրբոյ Աթոռոյ :

Ամսոյ 11 ին, Եսայեայ Սարգսարէի
տօնախմբութեան օրը, կատարեցաւ
Առաքելական Աթոռոյս Ամենապատիւ
Սրբազան Պատրիարքի անուանակո-
չութեան տարեգարծի հանդէսը : Ա-
ռաօտեան վայելուչ ժամերգութե-
ան զինի մատուցաւ հանգիստաւոր
պատարագ ի ձեռն Աւագ Լուսարար
Կարապետ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի
և յետ աւարտման սուրբ պատարա-
գին բոլոր միաբանական ուխտը,
սուրբ Աթոռոյս ժառանգաւոր աշա-
կերաները և այլ քաղաքացի այցելու-
ներ գիմեցին ի պատրիարքարան ի շը-
նորհաւորութիւն տարեգարծի Ամե.
Սրբազան Պատրիարքին : Երգութեան
պատշաճաւոր երգեր, կարգացուեցան
երկու ճառեր և մատուցան Ամե. Պա-
տրիարք Հօրըքանի մի հայերէն և մի
հատ փաղղիւրէն ճառեր, զորս յօրինած
էին Դառանգաւորաց Վարժարանի ա-
ռաջնակարգ աշակերտները, յայտնե-
լով իրենց երախտագիտական զգաց-
մունքները իրենց մեծախնամ Բարե-
բորին և բոլոր միաբանական ուխտին :
Սրբազան Պատրիարքը գեղեցիկ ա-
տենախօսութեամբ քաջալերեց միա-
բանները և ժառանգաւորները և օրհ-
նելով բոլոր հանգիստականները և ընդ
հանուր Հայոց Ազգը՝ արձակեց այ-
ցելուները : Իսկ երեկոյեան մասնա-
ւոր պատրաստութեամբ վայելուչ
հացկերոյթ եղաւ միաբանական ընդ-
հանուր սեղանի վրայ, ուր հրաւի-
րուած էին նոյնպէս քանի մի քաղաքա-
ցի պատուաւոր անձինք : Այս հաց-
կերոյթը, որ Սրբազան Պատրիարքի

տարեգարծին կը կատարուի, որոշ
ուած է յատկապէս այն գիտաւորու-
թեամբ, որ առանձինն իւրաքանչիւր
միաբան իր անուանակոչութեան տօնի
համար մասնաւոր ծախք չունենայ,
այլ միայն վերոյիշեալ հանգիստաւոր
հացկերոյթը տարին մի անգամ պատ-
րաստուի ի կողմանէ համայն միաբա-
նից ի պատիւ ամենեցուն : Ամե. Սրբ-
բազան Պատրիարքի անուանակոչութե-
տարեգարծի առթիւ գրուած ճառե-
րէն գէթ երկուսը առ այժմ կը զետե-
ղենք Օրագրիս մէջ ի խրախոյս յօրի-
նողաց և ի ծանօթութիւն ընթերցո-
ղաց, խոստանալով յարմար առթիւ-
միւսներն եւս հրատարակել :

ԽՆԴԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՒՈՒՐ ՏՕՆԱԽԲՈՒԹԵԱՆ Տ. Տ. ԵՍԱՅԻ
ԱԶԳԱՅԻՐ Ս. ՀՕՐ

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր,

Մեր զգացմանց վրայ աւուրաւ ու-
րախտան աղբեցութեանց ներգոր-
ծութիւնն՝ այսօր ուրիշ ատիժան մը
առած է մեզ համար. ի՞նչ ատիժան
ուրախուէտ և ի՞նչ ատիժանի բեր-
կրական, որ զմեզ անողջման կերպիւ
յնծութեամբ համակելով, կը ժողովէ
համագումար հասարակութիւնս մեծ
ու փոքր իւրաքանչիւր անդամները, ի
միտին խնդակցելու. զգացմանս այս
աւուր տպաւորութիւնը ներկայացե-
լոցս վրայ, այս տեղ ի վեր հանելու
գրչիս ապիկարութիւնը թէ և մեզ
խոստովանելի և ձեզ ամենեցուն հա-
ւատալի է անշուշտ, սակայն որտի մը
երախտագիտութիւն անհրաժեշտ պարտք
յուշանելով կ'ստիպէ անկարող եթէ
ոչ լիովին, գէթ ըստ իւրովսնն այն
զգացմանց ուսկէ ծագիլը, և սկզբնա-

կան շարժառիթն հրապարակել ուխտիս լուծեանն առջեւ (թէ և ոչ կատարեալ հետադուրութեամբ), ըզգացմանցս բերմունքէն աւելի Սրբազան Հայր, Ձեր վեհանձնական ներուղամուծիւնը ևս կը քաջաբերէ զմեզ, համարձակութիւն տալով մեր լեզուին, գէպ 'ի յառաջ մղուելու խօսքի մը մէջ, որ իր թոխտալութենէն վերէն: Եւ դուք համագումար հարբ, և եղբարք, մի նկատեք երբեք մեր թելութեանցը, այլ գիտեցէք մեր ներքին զգացումը՝ որ անտարակոյս ձեր ներսիդին ալ արծարծած է:

Թող գայ այն բանագէտն իւր վեհմահանձար կարողութեն ու նուրբ հետադուրութեամբը մեզի յայտնէ թէ, աչխարհիս գոյացութեանը մէջ, ի՞նչ առարկայ ի՞նչ զգացման շարժառիթը կրնայ բլբլ, և ի՞նչ առարկայ նոյն իսկ վեր առուրս ունեցած զգացումը կըրնայ զարթուցանել զգացուն էակի մը ներսիդին: Թող Արփէոս գարնանային ծառաստանեաց վրայ ոտտոտելով, իւր քնարին կազմ և պիտի լարերուն վրայ, կնանոսաց թեթեւ հարուածներով թող պատասխանէ հրապարակիս ժողովելոց ականջին թէ, Սրբայս զգացմանց շարժառիթը Սրբազան Հօր ունեցած երախտեաց վերանորոգումն է, որ մտաց զուգորդութեան կարգով յառաջ կը բերէ մեզ, զարթուցանելով մեր հայեցումսն անցելոյն վրայ, և յուսադրելով ապագային, զոր խոստանանք մեզ նորա նպատակն ու աշխատութիւնը: Թող երգէ, նսեւ որ մը տաց անհուն խորհրդածութիւնը, որ և է թեթեւ առարկայէ մը կը հետեւցնէ մեծամեծ խորհուրդներ՝ որոնք միմեանց կը զուգնթանան. կամ անշուշտ միմեանց հետեւութիւնը են:

Հիշ սոյն իսկ մտաց խորհրդածութեամբ, այսօր Ս. Եկեղեցոյս կատա-

րած տօնէն կը զարթուեալ մեր մէջ. Ս. Հօր երախտեաց ցանկը, և այս ոչ հեռի առարկայէ. ըստ որում տօնեցեալ Սրբոյն անունը կը կրէ և մերս Վեհափառ Հայր, որմէ առեալ կարգ 'ի կարգէ վերանորոգի մեր մտաց առջեւ նորա անձին պիտանաւորութիւնը, վերստին նոր տարիի մը մէջ քայլափոխը, որոնցմէ մեր բերելութիւնը գրգռուելով, չ'թողուր զմեզ լուծեամբ անցնել այս օրս: Թող ներեն մեզ երկինքս երկիրը այսօր մեր ձայնին՝ արծազանք տայ, թող ձայնակցին մեզ քնարերգուներ, յայտնել իշխանի մը երախտիքն առ իւր հպատակները, և նորա փոխադարձ պարտաւորութիւնն առ իւր կառավարն:

Իշխան մը Սրբազան Հայր, որ հանրութեան որոշմամբ այն բարձր եւ շքեղ գահին վրայ բաղմբու առժալ նաւորութիւնը կ'ստանայ, ունի պարտաւորութիւններ զոր անընդհատ կատարել կը պահանջէ իրմէ խղճմբ տանաց արգարութիւնը, և զոր պիտի վայելէ իրաւամբ հասարակութիւնը, և որոնց գործադրութեան մասին նախամեխաբեցայն Վարդին և յետոյ մարդկութեան առջեւ անգառնալի պարտ ունի իւր վրայ, և որուն առաջին պարտաւորութիւնն է, արթնութեամբ հսկել հպատակաց անդորրութեանը, անոր արգելք գնող խոնջնդատները բալորովին բնաջինջ սպառելով, և անհետ առնելով, որպէս զի կորողանայ իրեն հաւատարիմ և իւր իշխանութեան բարգաւաճութեան փափաքող անհատներ հանգիստցնել զանոնք, ուրկէ կախում ունի իշխանութեան մը տակ եղող հասարակութեան անձնիւր անգամոց անպառակտելի միութիւնը, և որ անգրգռուելի յենարան է իշխանութեան և տերութեան. իշխան մը պարտա-

էոր է իր հրամանին ներքեւ գտնուող երկրին պայծառութիւն և խաղաղութիւն պատճառելու համար, որ և է օգտուէտ գործերու ձեռնարկել, և նախատեսութեամբ անոր վնասուցն առաջն տանելու փոյթ ունենալ. ապագային բարւոյրմանն համար կրթարաններ, ուսումնարաններ հաստատելով, իր հոգատակաց մատաղեքամ մանկացն սիրտն ուսման շահաւէտ սերմը ցանկը, և զանոնք հանձարեղ ու փորձառու դատարարակաց խնամաց յանձնելով գիտութիւնն ու արուեստըն անմեղ սիրելի ընելու, որմէ հետեւելիք օգուտը շատերուն հանրաժանօթ է որոնք որ փորձառութեամբ քաջ կը ճանաչեն տգիտութեան հետեւող դժնդակագոյն հարուածները, և դատարարակութեան ու գիտութեան ինչ տալիճանի օգտակարութիւնը՝ ասով իշխանութիւնն իրեն արժանաւոր խորհրդականներ կը պատրաստէ իւր գործոցը մէջ իրեն աջակցելու և որով միայն կրնայ դիւրաւ յաջողիլ իւր պարտաւորութիւններն անթերի կատարելով, իր հպատակաց առ ինքն ունեցած երախտագիտութիւնը իրաւամբ վայելելու. խորհրդականաց ջերմ տիրապիտութեամբը միայն կը կարողանայ իշխանութիւնը, իւր կործանումը փութացնող անագուրայն ճիւղներն ի բաց փաթել, ճիշմարտութեան քողի տակ ծածկուած շողորմութիւնը խաղաղակեղ, եւ արդարին ու անիրաւին մեջտեղը քաջ կշռութիւն ընել: Ասան զի, իշխանութիւն մը որ արժանապէս չճանաչէր արդարը, և համարձակ կը թողը աւիրաւն ու մարդահաճոյն, Ալիխանախ տարածութեանը մէջ կատաղի ալեաց խաղաղիկ եղող, և ամեն վայրկեան ահագին փոանգաց ենթարկուելու վրայ եղող, անգէկ և անկողմնացոյց նաւուն

կը նմանի, որուն վաղ կամ անագան կործանումն անյուստի չէ և ոչ մեկու մը: Աշակիցներէ զուրկ գտնուող իշխան մը կը նմանի ծառատանին այն ծառին, որուն արմատի բոլոր թերթին սրդը կտրած, աճողական հիւթ ծծող աղբիւրները չորացած, և միայն տերեւներուն վրայ նստած ցորիկ կաթերէն հիւթ կտռու, որուն հակադէպը կը համար թարշմութիւնը, տերեւու տօթակէզ ճառագայթիցը վայրկեան մը չկրնալով դիմանալ:

Ահի խաբով Արբաղան Հայր, իշխանմը խաղաղութեան զեփխու շնչելու և իրեն հպատակաց անուշակեանք շորհելով մտային ուրախութիւններով հրձուելու համար, ճակատ առ ճակատ զիմադրու կանգնելու է առ մենայն դժուարութեանց, օգտուէտ գործոց շաւիղ բանալով, և միշտ բարեյարգար ճշմարտութիւնը իրեն առաջնորդ ունենալով:

Ահա սոյն այս պարտաւորից զգացմամբ է ս Հայր, որ կարելի միջոցներն չէք զնննոր Ազգիս օգտին համար թէ ներկայ և թէ ապագայ վիճակոցը նկատմամբ. Չեր իշխանական, նախարան, ու Արբաղան տարտաւորութիւնը կը յարգէր անթերի դրուտութեւն ջանիւք, որ պիտի պատկանչու Չեր իղձը: Չեղ հետեւող հասարակութեան ներկայ վիճակին բարւոյրելուն ջանալով, աշակից առածէք Չեղ պատկառելի ուխտիս Արմ. միաբաններէն, և կը ճգնիք նեղ վիճակի մէջ անգամ բարւոյրութեամբ յառաջանալ աղգուց առջեւ. պատու հակոն խոնդոտները ցրելով և առաջն համարելով, որոնք կրնային արդեօք Չեր ընթացիցը մեծ արբելքներ դնել, սակայն փշրեցիք զանոնք անկատելի հարուածներով, բուռակոն է որ Աստուածային կախախնամութիւն

նը Մարտի տարւոյցին վաղ դիմարդ
Չեռնաուս և օգնակ սն բլայ Չեր բա
րի նարատակաց յաջողեւուն, որուն ի
որտէ կը փափագէ հասարակութիւնս
մեծ յոյս սնուցանելով. առն եր
կինք, որ ժամանակ յառաջ այն ա
ւուր երջանկութիւն ալ վայելէինք,
մեր յուսոյն պահուելովք: Մարտ
գային բարւորմանը փութարդով մեծ
հոգ տարիք դպրոցին հաստատու
թեանը, որով անշուշտ հաստատուն
յաջողութիւն մը պիտի ունենայ ազ
գին տունը փանուցս մէջ, որով և ար
դի մանկանքները ուսմամբ դաստիար
ակուելով, ապագայ ժամանակին Մի
գրս ձեռք բերած պիտի ըլլայ ինչ որ
հիմայ կը դգայ թէ պէտք է և չունի.
պիտի ձեռք բերէ այն դաստիարա
կութիւնը որ միարմնայն կը թուութեամբ
բը հոգին ալ կը սնուցանեն, պիտի
ձեռք բերէ այն մտային կարողաբիբ
տեսութիւնը, որով իրեն ընթացից
հետեւանքը պիտի տեսնէ, և չարէն
խորշելով բարւոյն մէջ պիտի մղուի.
պիտի ձեռք բերէ այն սէրը, որով բո
լոր հանրութիւնը ամենայն մասամբ
ի մի պիտի յօգին անբաժան՝ կերպիւ
յառաջանալու ամենայն պարագայ
իւր: Չեր պարտաւորիչ գգացմամբն
է Սրբազան Հայր, որ Մարտի տա
րւոյն ազեաալի ճակատագիրը անհեա
ցրելու համար ջան և գործ չէք խնա
յեր երբէք անոր նոր սերունդը լու
սաւորութեան և յառաջդիմութե
շաւիղը մուծանելու, որոնք անշուշտ
իրենց Հայրերուն նեխեալ վերքերը
բուժող անհասաներ պիտի հանգիստ
նան, որոնք պիտի սովորին այն դաստի
արակութեան ձեռքով, իրենց առ
Միգն և առ Հայրենիս ունեցած
պարտաւորութիւնները, քաջ պիտի
ճանչնան այն պարտքերը կատարելուն
հետեւորդ պսակը: Վերջապէս Վե

հախառ Տէր, ժամանակին պահանջ
ման համեմատ քաջ և Միգատէր հով
ուի մը վերաբերող որ և է շահաւետ
ձիրքերը կը ցուցնէք Չեր ջանիցը և
եռանդեացը մէջ:

Հոր մը այս տեսակ բարիքն յի
շելով որդւոյն ուրախութիւնն ինչ
աստիճանի կրնայ ըլլալ. թող Որփե
սս վերստին ձեռք առնէ իւր քնարը
և երգէ որդւոյն բարեմարդութիւնը
ի վեր յերկինս. թող կոչէ զբարձեա
լըն Մտուած զօրաւիգն և օգնական
իւր Հօրը ջանիցը և վաստակոցն.
Թող երգէ բացարձակ թէ որդին
ինչ փոխադարձ պարտաւորութիւն
ունի կատարելու. միթէ անոր իրա
ւունքը չէ՞ խնդութեամբ ասնել անոր
տարեգարծի յիշատակը, միթէ իրա
ւունք չէ՞ որ անձանձրոյթ թախանձա
նօք խնդրէ յերկնից որ երկայն օրեր
շատ տարիներու չըջաններ պարգեւէ
իւր Հօրը այսպիսի բարեբարութեան
ցը փոխարէն: Ուրեմն ինչո՞ւ չը բարձ
րացունենք մեր Չեռքերն առ Մտ
ուած:

Վմենագութ Տէր, լսէ՛ մեր
պաղատանաց, կարիստէ քու ամե
նազօր բաղուկը մեր Վեհախառ Հօր
վերայ, տունը յաջողութիւն նորա ա
նայն՝ Չեռնարկութեանց և կատա
րումն իր բաղձանացը, տունը կազաչեմք
գրթաւատող երկինք անոր երկար ա
մաց չըջաններ, որով կարող ըլլայ իր
յանկալի նպատակին հասնելու: Շը
նորհէ սէր ու միութիւն պատկառե
լի միաբանական ուխտիս. քան զի ուր
սէր, հոն միայն միութիւն՝ ուր մի
ութիւն՝ անդէն և յառաջդիմու
թիւն, որով միայն կարող ենք Նախախ
նամութեանդ առ մեզ ունեցած և
բախտիքը ճանաչել և վայելել: Եւ
տունը մեզի երկայն արեւ Սրբազան
Հօր հովանոյն ներքեւ երջանիկ յա

առջադիմութիւն վայելելու :

Ընդունեցէք Սրբազան Հայր .
Ձեր որդւոյն ներքին զգացմանը թար-
գման հոնդիսացող , սոյն ազբատիկ
գրութիւնը , որ կը նուիրէ ակնածա-
բար Սրբազնութեանդ յաւուր տօնիս
Եսայեայ կայծակնամարտութեամբ մար-
գարէի , նորա առ Աստուած բարե-
խօսութիւնն հայցելով Ձեր վրայ :

11 Յուլի 1868

Յերոսաղէմ

Գրեգոր Սարգսիս

Կեսարայի :

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐ

Նախախնամութեան մեզ պարգե-
ւած բնական զգացումները կը ստիպեն
զիս այսօր այս շքեղ հանդիսիս մէջ
յայտնել ինչ որ կը յղանայ խորհուր-
դէս և ինչ որ մտքէս կը ծնի :

Սարգ՝ որ ի բնէ անտի բարի արա-
րած մի է , միշտ պէտք է աշխատի բա-
րերարութիւն բնել բոլոր մարդկու-
թեան : Այս բնութեան անհերքելի օ-
րէնքն է և մարդուս բուն պարտքը .
քանզի եթէ մարդս ի բնէ չար ըլլար ,
չարիք գործած առեւն ալ համարձակ
կըլլար և գաղտնի հնարից չէր դիմէր :
Ուստի յայտնի է որ չարը կամ չարիքը
մարդկային կրից հնարքներ են կամ
բարութեան պակասութիւնը : Բարե-
րարութիւնը մարդուս բնական ձիր-
քն է , զոր չը գործադրող միշտ կը
զղջայ , կը հառաչէ և ապերժանիկ է ,
եթէ նորա սրտի մէջ նսեմացած չէ չա-
րութեան մշուշով այս զգացման վե-
մութիւնը . մանաւանդ աւելի յաւ-
կը զգայ այն ատեն , երբ գործադրել
կը սկսի և ուրիշ գիմակալներ զայն
կ'արգիլեն : Այլ սակայն նա իւր նպա-

տակին հասած կը համարի , երբ իւր
բարիքը դժուարութեանց կը հանդի-
պի . և քանի որ այն ազնիւ զգացման
եռանդը նորա սրտին մէջ անշիջանելի
է , անշուշտ պիտի ըլլայ օր մը , որ յաղ-
թելով ամեն դժուարութեանց պիտի
գործադրէ իւր կամքը և պիտի հաս-
նի իւր վեհ նպատակին . զի կամքը և
գործը աննկուն զէնքեր են , որոնց զօ-
րութեան առջեւ ամեն բան իբրեւ ա-
պակի կը փշլի :

Վեհախառ Տէր , քաջ գիտեմ , որ
Գուքարդէն ծանցած էք բարերարու-
թեան բնական պարտաւորութիւնը և
նորա զանազան բաժանումը , զոր չ'եմ
ուզեր հօս կրկնել , այլ սա միայն հաս-
տատապէս կրեմ որ . բարերարութե-
գլխաւոր կէտն է մարդկութեան օգ-
տի և յառաջադիմութեան համար աշ-
խատելը , որ ըսել է մարդկութեան
համար աշխատող , զի մարդկութիւնը՝
ապիպութեան — այն անդուծ դահ-
ճին , այն խաւարի իշխանութեան —
ձեռքէն մինչև որ չը փրկուի , կարող չէ
յառաջ երթալ , այլ այն անուր և խեղճ
վիճակին մէջ մնալով կը մարին նորա
սրտի մէջ մարդավայել զգացումները ,
կը նսեմանան իւր բնական ձիրքերը և
կը պակասի նորա գատողութեան զօ-
րութիւնը , և այնուհետեւ ինչ որ ալ
գործէ , մնաստար հեռեւութիւն
կ'ունենայ . զի խոհուն դատողութիւն
չէ , և ահա այն գործն է որուն չա-
րիք կ'ըսուի և զայն գործողին ալ չար :
Ուրեմն մարդս որ ի բնէ բարի է , չա-
րութենէ զգուշացնելու և փրկելու
համար աշխատելը՝ բարերարութեան
մեծ կէտն է :

Վեհախառ Տէր , մենք որ այժմ
Ձեր այս բարի աշխատութեան , այս
բարերարութեան արդիւնքը կը վայե-
լենք , ի՞նչ պէտքէն ընենք , ի՞նչպէս յայ-
տնենք մեր անսրբայման դահուհաւոր-

Թիւնք Չեզ, Չեզ՝ որ կարծես վերին Տեսչութեան ազդեցութեամբ արժանապէս կը կրէք Չեր վրայ մի այնպիսի նուիրական անուշ, զոր իւր վրայ կրողներէն մէկն ալ դարերէ ի վեր անմուտ կը յիշատակուի, ինչ պէս այսօր ալ նորա անմահ անուան յիշատակը Հայաստանեայց առարեւելեան եկեղեցին փառաւորապէս աս նախմէց, Չեզ՝ որ Բուք ալ նոյն Սարգսիսն պէս, Չեր անուան իմաստին համեմատ, գործքով եւս կաշխատիք փրկել մեր ազգի մատաղ սերունդը աշխտութեան խաւար խորհորատէն, ուրիշ խաղտելու համար լոյս և սանդուխտ պէտք է. լոյս՝ ճշմարիտ գիտութեան, և սանդուխտ՝ բարոյական յաւաքայլման թեման, որպէս զի խաւարը հալածուի և ընթացքը դէպի վեր ուղղուի, որով և կարողանանք փրկութի գանալ: Այն, Բուք կ'աշխատիք խրախուսել երիտասարդութիւնը դէպի յուսման, առանց վհատելու այն ամեն դժուարութիւններէն, որոնք քընտկանապէս կը պատահին՝ աշխտութեան տուլի: Բանգի գործ մը որ աշխատութիւն չ'ուզէր, որ դժուարութիւն չ'ունի, այն գործը արժէք ալ չ'ունի և բարձր մը չէ: Չարութիւնը և մարդութիւնը միայն դիւրութեամբ և առանց մեծ աշխատութեան կը լայ: Սակայն սուր և կիրթ գաւառութեան տէր մարդիկը միայն կարող են երեւակայել նորա ազգապի հետեանքները. . . : Բուք էք, Վեհափառ Տէր, որ կ'աշխատիք շնորհել մեզ լոյս՝ գաղափարներ տեսնելու, սանդուխտ վեր ելլելու, սուր և վահան՝ բարոյի գիմակալները խորտակելու, որ մի միայն ճշմարիտ գիտութեան և գաւառարան կութեան պաշտօնեայնէրու ձեռք կը կառարուի: Կ'աշխատիք վերջապէս որ բարոյական կենդանութեան քաղցր գե-

փուռը շնչէք, որ ճշմարտութեան և բրիտանական ուղի սկզբանց մէջ է, զորս կը վայելեմք մինչև ցարդ և կը համբարեմք մեր մտայ շտեմարանին մէջ. կը ճգնիք որ արթննան մեր իմացական կարողութիւնները, որպէս զի գիտանք թէ՛ մարդս ինչ է, որով և կարող պիտի բլլանք պիտանի անդամներ ըլլալ յօգուտ ազգութեան և ի պարծանս Չերդ Սրբազնութեան:

Վեհափառ Տէր, հաւատարմէք որ Բուք Չեր անգին բարերարութեց փախարէն ուրիշ բան չէք ուզեր և մենք ալ ուրիշ փախարինութիւն չենք կարող ընել, բայց միայն մեր փախարի նութիւնը պիտի լինի ճշմարիտ գիտութեան լուսով լուսաւորիչ կրթութեան գէնքով զի նուորիչ և բրիտանական անթաւաճան անուշահատ ծաղիկներով զարդարուիլը իտաքուիլ բնաւ այն իմաստ կութիւններէն, որոնք կարող են երիտասարդութեան փախուկ գաղափարները խանգարել և ասրականել, որով և անպիտան մարգակերպ հրէշներ կաղմել: Այ, զք պիտի խաբուինք, քանզի մեր Տէրը զանոնք ճանչցուց մեզի: «Ի գործոց նոյա ծանկիւք գնասա»:

Ինդունեցէք ուրեմն, Սրբազան Բարերար, մեր երկու խօսքը որպէս ճշմարիտ յայտարար երախտագիտութեան և որոնք ապացոյց թող լինին որ մենք պիտի վարուինք համեմատ այս ըսածներուս, որոնք անսարակցա փախարելի են և Չեզ:

Ինդունեցէք նաև, իբրեւ հաւատալիք մեր ուրախական զգացմանց, ինչ որ առիթ ունեցանք խօսելու Չեր յիշատակայ արժանի անուան տարեգարծի աւուրս մէջ, ուր կը նուիրենք մեր որդիական խանարհութիւնը, շնորհաւորելով այս օրս և մաղթելով վերին Նախախնամութեան երկարատեւ կենօք և երջանկաւէտ խաղաղութեւ պահ:

պանել զՁեզ ընդ հովանեաւ ամենա
զօր Աջն իւրաց :

1868 Յուլիս 11

Յերոսաղէմ

Կ. Տաթևան Շ.

Ղարախարոյի Ա.

Ժառ . Ստատիստի :

ՈՒՆԵՆԵՐԻ ՄԵՆ ԵՆԶԻՆ

(Շարունակութիւն տես . թիւ 6)

Սարգսու իւր անձին համար մտա
ցածին յատուութիւններ ստեղծեն
ինքզինքը լիովին չը ճանաչելու հետե
ւանքն է , և ինչպէս կրնայ իմաստուն
կոչուիլ այն՝ որ միշտ աւելի կամ պա
կաս ինքզինքը խաբելու կը հետեւի .
մարդկային ընկերութեան մէջ ինչ
արժէքս , ինչ դեր է որ կը խաղամ
ընկերութեան մէջ . այս հարցումները
որոնք խիստ կարեւոր են մեզ համար ,
և որոնց մասին արդէն գրգռուած
ենք մեր անձնասիրութենէն , ուստի
այս հարցումներուն օրինաւոր պա
տասխանելու համար , պէտք է հանա
պաղօրեայ մեր սրտերու մէջ անցած
ները մանրաստուգիւ նկատել . Եւ երբ
մեր սրտի ամենադադանի խորքերուն
կրնատեւանք , երբ կարող կրնանք թէ
ստորին և թէ բարձրագոյն շարժումի
ները նկատել , և երբ ուշի ուշով կը
սորվինք հսկել այն զանազան զգացում
ներուն , որոնք մեր որոշումները կը
վճռեն և մեր խօսքերը կը թելադրեն ,
այն ժամանակ կ'ունենանք զմարդիկ
կշռելու տնտալ և մեր վստահութեա
նը արժանաւոր կարգադրիչ մը :

Այն , այն մարդը որ խղճի մոռ
քներ , թող երբեք իւր ընկերը դա
տելու փորձ չը փորձէ անոր խօսքե
րուն և գործքերուն նայելով . վասն
զի այս սրտադայիս մէջ իւր դատու
ղութիւնը անշուշտ անկատար , հարե

ւանցի և ըստ երևցիմին միայն եղած
կ'ըլլայ : Այն անձը՝ որ իւր զգացմանց
աղբիւրը ստուգիւ չը ճանաչէր , ինչ
պէս կրնայ ուրիշներուն սրտի գաղա
նիքը թափանցել . իսկ նա՝ որ ինքզին
քը հիմնովին ճանչցած է , անշուշտ
պիտի զննանի իւր նմանիներուն յան
ցանաց ներդաշնակ գտնուիլ , կանխա
մտաբերելով իւր անձնական տկարու
թեան տխուր յիշատակը . և միանգա
մայն պիտի խուսէ այն պատիր գովեստ
ներէն , զորս մեծ աղաղակաւ յօդս կը
բարձրացնէ հանրութիւնը . վասն զի
գիտէ իսկ թէ որչափ քիչ է իրական
արժէքն այն գործերու մէջ , զորս կը
գովեն մարդիկ . և թէ որչափ կարեւ
րութեան արժանի են այն բաղձաթիւ
թշուառները , զորս աշխարհը կը դա
տասարտէ : Վասն զի յափշտակիչ պա
րագանքեր , եռանդոտ արիւնք և ասա
տիկ պիտայքը՝ շատերուն տեղի կու
տան իրենց անձն խաղաւ մոռնալու ,
և կը մզեն զմարդ այնպիսի գործի մը
որոյ յիշատակը ջնջելու համար մար
դուս բովանդակ կենաց աղաշխարու
թիւնը չը կրնար բաւական ըլլալ :

Ենթինիս ճանչելով՝ մարդկային
բնութեան ճանաչումը կըմբռնենք ,
և մարդկային բնութեան ճանաչմամբ՝
ուրիշ մարդկանց վրայ իշխանութիւն
և ազդեցութիւն կրնանք ունենալ :

Իւրաքանչիւր մարդ իւր մը ունի
մարդկանց վրայ ազդեցութիւն ունե
նալու , և այս ազդեցութիւնը թէ մեծ
ըլլայ և թէ փոքր մեր երջանկութեան
կարեւոր է , վասն զի ինչպէս կրնանք
ապրիլ առանց մեր նմանիներուն օգ
նելու , և ինչպէս կրնանք հասարակու
թեան մէջ օգտակար բան մը յառաջ
տանիլ , եթէ չենք կրցած դէմ մեր
ընկեր գործին համար անոր մէկ բա
նի անդամաց հաւանութիւնը ստա
նալ :

Սարգկային բնութեան ծանօթութիւնը ստանալու համար կարեւոր է սորվիլ ևս թէ ինչպէս պէտք է, սրտեր շարժել և մեր քաղաքակիցներու մտայն մէջ տեղի ունեցած արգելքները յաղթահարել, այն արգելքները, որոնք ծածկապէս մեր ամենէն ընտիր ձեռնարկութեանց դէմ կեցելն:

Ենթակաւն ճանաչումը որչափ որ մեր ներկայ կենաց բոլոր բնութագրին մէջ ամենակարեւորն է, այնչափ ալ յաւիտենականութեան համար, և քանի որ ամեն քրիստոնէի տառքին պարտքն է յաւիտենական փառաց պատրաստուիլ, ուստի և նոյն պատրաստութեան սկիզբն է աշխարհիս վերայ իւր անմահ հոգին կառարելութեան գերազոյն տառիճանին հասցընել: Իսկ ինչպէս կրնայ այսպիսի կառարելութեան մը հասնիլ, եթէ անձին ճանաչման տառքին քայլափոխն ընելու անպիտի է. ինչպէս կրնայ յաւատ կառարելութեան բարձր աստիճանին հասնելու հոգւոյ յաւիտենական արքայութեան մէջ, (ուր պիտի մանէ իւր հոգին մարմինէն բաժնուելէն վերջը) եթէ արիաքար արդի կենաց մէջ պատահութիւնը ներածին չափ իւր անձը ըստ այնմ չը պատրաստեր, բարի, արդար և մեծ լինելով:

Ենթակաւն ճշմարտութիւն մ'է, որ ամեն բանի սկիզբը դժուարին կըլլայ, ինչպէս և անձին քննութիւնն ալ նոյն դժուարութիւնը ունի. այսինքն մեր անձը քննէլէն շատ անգամ կը յաղնինք և կը լքանինք, և շատ անգամ խղճմանքին նորանոր վերբերուն չը գոչելու նկատմամբ զանց կընենք և չը տեսնալ կը ձեռացնենք, վստահ թէ ներքին վստահ կըլլանք հրապոյրը կը շրջանէն աչքերնիս և թէ անձնասիրութիւնը մեր թերութիւնները քողարկելով մտայն աչքը կը կուրծնէ, ու

րանցմէ անձերնուս ճանաչումը ըմբռնելու համար պատեհաբար մը կը բացուի առջեւնիս, ահապա պատեհաբար մը որ պիտի յարգարենք մեր հոգւոյն արկարութեանց դէմ, այսինքն պիտի զսպենք մեր փառասիրութիւնը, հպարտութիւնը, մոլեկան ցանկութիւնը, նոյնպէս և սխալաբութիւնը և բարկութիւնը, որպէս զի անձին ճանաչումը ըմբռնելու դժուարութիւնները առտան կոխելով կարող ըլլանք բնականութեան խաղաղ ձայնը լսել:

Աստիճալ մարդ, մահախանայութեանց շաւղին մէջ ամենէն տառաջ զընենէ, և իմացիր թէ իբրեւ քրիստոնէաց և բանական էակ ինչ ընթացք պիտի ունենաս, և միւս կողմէն տես թէ փափաքներդ և զգայական բաղձանքներդ զքեզ ո՞ւր կը մղեն, այն ատեն ճշգրիտ որոշմամբ կրնաս խղճմանացդ համեմատ շարժելու և բարւոյն հետեւելու. այն ատեն կրնաս նուաճել անձնասիրութիւնդ, որչափ որ ալ աստիճալ գիմամարտի քեզի դէմ:

Ինչպէս որ բարի կամ չար բան մը գործելէդ առաջ նոյնպէս և գործելէդ վերջը պէտք է մտածես դու քեզ թէ ինչու համար գործեցիր, և ինչ ինչ պատճառներ էին զքեզ գրգռելները, և ընթացքար թափանցէ այն գաղտնի պատճառներուն խորը, որոնք կրնան խնայ թաքուն ըլլալ: Եթէ առանց հատուն մտածութեան և առանց հանդարտութեան ոգւոյ դիպումով գործեցիր, հարցնիր դու քեզի թէ գործելու ժամանակ ինչ զգացմունքներ սիրտդ յուզեցին և թէ այն զգացմունքներն անոն ուսկից յառաջ եկան, վերջապէս կըքելուդ տեղի տալով գործելովդ չը նուազացուցիր արդեօք զքեզ այն մարդոց առջեւ, որոնք մինչեւ այն կէտը մեծ համարում ունենին վրադ և երբէք չէին տեսած զքեզ այնքան արեւելի:

կարամիտ և զիւրացալթ, իւրեմն ինչ
է պատճառը որ այս գեպքին մէջ և
ուրիշ շատ պարագաներու մէջ բաւ-
ծիդ և բրտծիդ վրայ շատ անգամ կը
գժգռնիս և սրնէ յանձնապատասխու-
թեանդ իսկական շարժառիթը, որով
խիտ շատ անգամ սխալման մէջ կ'իւ-
նաս. ոչ ապաքէն քողարկուած անա-
պարծութիւն է, որ զքեզ կարողութե-
նէդ բարձր գործերու մէջ մղելով հան-
րութեան առջեւ կը խայտառակէ,
կամ գոռողութիւնդ է զոր թեպէտ
և չ'ունիմ կըսես, սակայն անոր գերի-
եղած ես, և վերջապէս քու մաշիչ և
անյաղ մարմնապաշտութիւնդ է, որ
պատճառ կըլայ բոլոր բարի յատկու-
թիւններդ հեղձուցանելու:

Արդ՝ եթէ ճշմարտութիւնը ճանչ-
ելու համար ջերմ փոփոքով մը օրադ-
խորերը իջնա՝ անշուշտ զանազան ըզ-
գացմանդ ճշմարիտ ազդիւրները մեր
կապարանոց պիտի հանդիսանան քեզ,
և եթէ այն ազդիւրները գտնելէդ
վերջը տակաւին կը վարագուրես, կաս-
կածելով որ հանրութեան առջև ըլլա-
աիւդ կ'աղարարի. այն ատեն անձնու-
դան մը կըլլաս. վասն զի մահկանացուաց
գիտութենէն ծածկելու նպատակու-
ճարակիչ վէրք մը սակ.ով ու ծիրանիւ-
ով ծածկելն աղէկ է, թէ անոր բժըշ-
կուելուն հոգատար ըլլան, այն վէրքը
որ մարմնիդ պիտի սպառէ: Ի՞նչ որ
ժեք կրնայ ունենալ մարդկանց քեզ
տուած յարգն ու պատիւը, քանի որ
դու ինքնին անարժանութիւնդ լու-
կողաս, և քով համազուած ես որ մար-
դիկ այդ մեծարանքը քեզ չը պիտի տա-
յին եթէ ճանաչէին զքեզ այնպէս՝
ինչպէս դու կը ճանաչես զքեզ:

Արեմն՝ պէտքէ համալուիս որ իրօք
կատարելութենէ զուրկ ես, քանի որ
ուղիչ քննութեամբ զգացմանդ և
գործոցդ մէջ զքեզ յանցաւոր կը դա-

տես և անարժան մեծարանաց. նա
մանաւանդ Աստուծոյ չը խաբուին
ալ կը զգաս որ ծածկապէսն է և կը
տեսնոյ այն անտերը զորս չ'ես ուղեր
մարբել քու անձէդ:

Հարաւակիւ

Յ. Ս. Կեօքի-Քան:

ԲԱՆ ՏԱՐԱԳԻՐ ԱՐԴԻՈՅ ԱՌԱՆԿԱՐՈՅ
ՍԷՆ ԱՆԻ:

Ինդէր, Մի, դարուց հետե,
ի խոր թախիժ կաս համակեալ,
Ա՛հ, երբ արդեօք դարման վշտացդ
տացեն Նրիկնք գթախրեալ:
Եթէ հնար ինչ իցէ քեզ,
անպատուակ, մի սրտ ի պատ,
Ան, ժրտեմ անձուկ ի սիրտ,
Թշուռտ սրդիս քո խանդակաթ:
Ինչ է քեզ, մի, մի բարդ ի բարդ
կուտեր գնդ քո ի գլուխ:
Քանզի բնաւ մէ ժուժէ սիրտս,
հանէ թառաչ զերթ հրաբուղիս:
Արդ՝ մի դար, մայր իմ Մի,
ահա մերձիմ ի դուրս չերմին.
Տուր ինձ խրախոյս գթառ սիրով,
և զերծս զիս յալեաց վշտին:
Ա՛հ, մի գուցէ յարածամ արդ՝
գահալիժեալ լքանիցիմ,
Չե ուրախ լուր կենդանութեանդ
հնչեալ բացուստ ի յունկն իմ:
— Ա՛հ, ես լքեալ Միս զխորդ
ալ կարիցեմ ժուժալ երբէք
Յագուց վշտացս, որ օր քան դօր
սիրտ իմ առնեն ստատիկ բեկ բեկ:
Իարձաւ իմ թաղ, բարձաւ իմ գահ,
բարձաւ վեհ փառքս խաղաւ լու-
սուս,
Հիմն ի յարե տաղալեցան
սրախոյք և շէնքս ամրակուսք:
Օ հաղար և մի Նիկեղեցիս,
հանդերձ կահիւքն չնաչտարհիկ

Իհ, թշնամիք աւար տալու
 արարին մերի թողին այժմիկ :
 Միսիթարիչ ինձ աւառիկ
 լինին միայն դառն արտասուք ,
 Փոխան դարաց քաղցրանուազ ,
 վայեն ահա տիրագէժ՝ բուք :
 Թե զթն ճոց առեալ սրդւոցս ,
 սլացան անգարձ յօտար աշխարհ ,
 Հանդէլ փութով խուն երամովք
 իւրեանց , 'ի վայրս ուրեք անահ :
 Գուտով մինչ ցոյժմ անթիթ
 մնամ կարօտ նոցա տեսցն ,
 Գոյժ բօթարէր միայն լեժմ ,
 գոյժ աղէտից սրդւոցն սիրուն :
 Այլ արդ. ոչ մի աղեղանի
 օգտէ վերացս յոյժ շարունուտ :
 Մինչ 'ի վերուտս Աջն անեղին
 ոչ շարժեացի 'ի սէր 'ի գութ :
 Այսբան ահա, ով սրտանի ,
 հերիքացիս լեւ յինէն :
 Երթ, հանապաղ վանս իմ դարման
 արգահատեան, հայցեմ. յէն :

Կ. Բարոնախէան Աշ.
 Ժառ. Վարժարանի :

ՆԱԽԱՆԱԿԱՌՈՒԹԻՒՆ

Քօթթարտ հարուստ և երջանիկ
 ծնողաց զուակ էր. բայց գգնալու է
 զաւ զանոնք կորսնցներով, և նոցա մա-
 հէն յետոյ շատ սուրիշ թշուառութիւն
 ներ ունեցաւ : Հատ անգամ ամենա-
 տխուր վիճակի մէջ դանուեցաւ, ան
 գութ ցաւերով և չքաւորութեամբ
 ճնշուած, որոց երբէք վարժած չէր :
 Ինքզինքը խուճալոյց և յուսաբեկ վհա-
 տութեան մը տուաւ և մանկական
 փափուկ հաւատարմին հետ իւր սրտին
 խաղաղութիւնն եւս կորցուց :

Սակայն իրեն բարի մտածմունք մը
 եկաւ և ինքնիրեն ըսաւ. վերջին ճիգ մը

ալ լինէր, վաղէնք Թեաֆրօնին քով ,
 այն բարեացակամ մարդուն որ մեր
 տղայութիւնը դարգացուց : Ետուած
 անոր տուած է խնամութեան ձիրք և
 բարի խորհուրդներ : Կարելի է որ իւր
 րատէ զիս և բեկեալ հագիս կողքու-
 րէ : Երիտասարդը արգարեւ վաղեց և
 իւր վնորժողութիւն քով հասաւ : Սկսաւ
 իւր սրտին ունեցած ամենատխուր վի-
 ճակը նկարագրել ասելով, «Տխուր մը
 տածմունքներ իմ հագիս կը մթեցը-
 նեն և այժմ եկայ խոտաւանելու՝ որ
 տարակցս ունիմ ես Ետուածոյ նախախ-
 նամութեան վրայ, որ դուցէ չի հո-
 գար իմ կենացս համար : Զոյսմհետե-
 շտո գժուարին է ինձի համար հաւա-
 տալ այս սքանչելի նախախնամութեա-
 նը, որ միանգամայն կը կառավարէ բո-
 լոր տիեզերքը և կը հսկէ առանձին
 ամեն մէկ արարածի վրայ : Իմ տղայու-
 թեանս բարեկամ, դուք իբրեւ հայր
 և առաջնորդ ուղղեցիք իմ առջի քայ-
 լերս, այժմ կ'ուզամ ուսանելու վեր-
 ջին դաս մը, օգնէ ինձի՝ եթէ կարող
 ես հրաշքով մը իմ կասկածներս փա-
 րատել » : Թեաֆրօն պատասխանեց .
 « Ինձմէն աւելի թշուառութեանդ վը-
 րայ ցաւող անձ մը չեկայ, և քու հոգ-
 ւոյդ վրդովմունքը գթութիւնս կը
 շարժէ : Եւ, ես կը կարծեմ որ դու
 առանց գժուարութեան կը հասկնաս
 Ետուածոյ հրաշալի նախախնամու-
 թիւնը և կանգորոշցնես քու սրտիդ
 յուղմոս նքր, երբ գեղեցիկ մտածու-
 թեամբ կը բարձրանաս առ Երբրիչն
 արարածոց :

« Կը տեսնես՝ դու այս արեգակը՝ որ
 երկնային կամարին վրայ է. չի տարա-
 ծեր արդեօք իւր ճառագայթներուն
 հետ միանգամայն լոյս և ջերմութիւն
 լեռներուն վրայ և ձորերուն մէջ, ծու-
 վու վրայ և ցամաքի վրայ, հողին մէջ
 ինկած ամենախոքորիկ սերմին վրայ, և

լիբանանու եղեւնափայտներուն վրայ :
 « Եւրդ՝ եթէ արեգակը, որ միայն
 տկար նշան մ'է ամենակարող Երաբէն,
 այս տիեզերական արգելեցութիւնը կը
 նէ, ինչպէս յաւիտենական սէրը և
 աստուածային վերին կարողութիւնը
 չը պիտի ընէ աւելի մեծամեծ բարեք
 ներ » :

« Օհնէ նոյնպէս միտքդ՝ սր կենդանի
 է և կը խորհի քու ներսիդիւդ : Ս'ի և
 նոյն մտքով միթէ չնո ըմբռներ ինչ
 պէս ամենափոքր առարկաները նոյն
 պէս ամենամեծերը, ինչպէս ամենա
 հեռաւորները, նոյնպէս ամենամեծաւ
 ւորները, ինչպէս անցեալ փորձերը՝
 նոյնպէս ապառնի նախատեսութիւն
 ներք, ինչպէս երկնականորի վրայ եւ
 զած լուսաւոր գունդերը, նոյնպէս
 փոշիի մէջ սողացող զեւուներ : Եթէ
 մարդկային միտքը՝ աստուածային լու
 օտ մէկ կայծ մը ըլլալով, այս հրա
 շալի կարողութիւնն ունի, միթէ զար
 մանանալն է որ յաւիտենական և ա
 ռաջին լոյսը աւելի մեծամեծ հրաշք
 ներ գործէ » :

Թէ՛սֆրոն այսպէս խօսելով՝ լուեց
 և կորեկից գթութեամբ մը իւր ա
 շակերտին նայեցաւ : Յետոյ կրկնեց
 « Սիրելի Քօթթարտ, միթէ դժուա
 րին է քեզ հաւատալ, որ Երտուած,
 որ մեք գլխու մաղերը հաշուած է,
 Կարող է հոգալ քու կենացդ համար
 և ուղղել քո ընթացքդ 'ի բարին » :
 Երբստասարդը, անհալով որ Երտու
 ծոյ նախախնամութեանը վրայ կրաւ
 կամ ունէր, խորին յազմամբ մը պա
 ատարանեց : « Եւս, այո, կը հաւա
 տամ ես : օգնէ Երտուած իմ և Տէր,
 օգնէ իմ անհաւատութեանս, որ այ
 սուհետեւ 'ի բոլոր սրտէ հաւատամ և
 պաշտեմ գրեղ » :

Թարգ. Գաղ. Խաչատուր Ե.
 Նալբանդեանց աշ. Դեղարանին վանոյ
 Սբէրց Յակոբէանց :

ԿԱՐՃ ՃԱՆԱԳԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՅԱՍՈՐԻՍ

1866 Հոկտեմբեր 16 կիւրակէ օրը
 սրբոյ Եթուդոյ վերաբերեալ՝ փոքր
 բայց կարեւոր պաշտօնիւ մեկնեցանք
 սուրբ Երուսաղէմէն և հանդիպելով
 Ռեմէյու Վանուց՝ Յոպպէյու Վան
 քը հասանք : Վաղղիոյ Սիածիլ ընկե
 րութեան շագնաւը Յոպպէյու դի
 մաց իւր խորոխին վրայ կը սպասէր,
 և միանգամայն պատրաստ էր զմեզ
 ընդունելու : Երեկոյեան երկամբ աւ
 նելով յաջող նաւարկութեամբ՝ ա
 ռաւօտը կանուխ Պերութի գիմաց
 խորոխեց : Եւս տեղ չեմ ուղեր յի
 շէլ մաքրանոցին (քարանձիւայի) մէջ
 քաշուած նեղութիւնները, որ դրժ
 բաղդ ճամբորդոյ կը պատահի : Պե
 րութ, լատ հնոց Պերիթոս կամ Վե
 րիտոն ձայնեալ, բարեշէն և անուանի
 քաղաք Փիւնիկեցւոյ, որ առաջին
 դարերուն մէջ իրենց վաճառակա
 նութեամբը աւելի ծաղկեցուցեր
 էին, չէթէ միայն այս, այլ բոլոր այն
 քաղաքները որոնք իրենց իշխանու
 թեան տակ կը գտնուէին, թէպէտ
 այժմ ևս քաղաքս առաջինէն աւելի
 զեղեցիկ և բարեկարգ կը տեսնուի իւր
 նորանոր և հոյակապ շինութիւննե
 րով և ընդարձակ ու յարգարուն փռ
 դոյններով : Հին քաղաքը պարսպա
 պատ է որոնք տակաւին կ'երեւին,
 բայց այժմ քաղաքին գիւրքը, ընդար
 ձակ բլրակներու վրայ տարածելով,
 հին պարիսպն խափանեալ են և շատ
 տեղերը կը քակեն : Օրովեղբրէն կե
 րեւի հին բերդը՝ վաճառականութի
 ծաղկած է Եւրոպացւոց հետ ու գրե
 թէ Եսրոյ առաջին նաւահանգիստն
 է : Ինտիկք խառն են, Տաճիկք, Յոյնք
 Սաւանիթք, Հռովմէական Յոյնք, ու
 րոնց շատերը 1860 թուին իրենց մնց

րենի եկեղեցւոյն ծոցը դարձան : Կան
և Վմերիկայի բողոքականք , երեւելի
են հոյակապ եկեղեցիքն Վատինայ և
Ռուսաց , ժողովարանն բողոքականաց ,
ծաղկած է ուսումնականութիւն յաճախ
խութք ուսումնարանաց և տղարանաց ,
որք զանազան կողմերէն ուսմունք սոր
վերաւ աստ կը փութան : Կտսի աբբե
պիսկոպոս Յուհայ և իւրաքանչիւր քը
րիաւանեաց աղքատ տեսու ջներ շատա
րակ լեզուն Արաբացւոց է , բայց կը
խօսին յունարէն Վաղղիերէն և Իտալե
րէն երբեմն : Կայ նաեւ փոքրիկ վանք մի
Ալգիս Հայոց սուրբ Աշան անուամբ ,
1851 թուին սրբոյ Աթոռոյս ի գնոյ
տուեալ յաւուրս Յովհաննէս Պատ
րիարքի Օմիւսնացւոյ , որոյ տեսչու
թիւնն սրբոյ Աթոռոյս կառավարու
թեան կը վերաբերի , և տեսու չ վար
դատէտ մի կը նստի գտնուած պան
դուխտ հայազգի ժողովուրդը հոգե
ւորապէս միմիմարելու համար : Օդը
և կլիմայն բարեխառն է :

Պերութ քաղաքէն , ամսոյս 29 ին
մեկնեցանք շոգենաւ ու և հասանք ի
Վաւոգիկէ , թորապուրտի նաւա
հանդիսաւ միայն հանդիպելով , Ի ծո
վեղրին կան քանի մի տունք , մթե
րանոց և կրպակք , մաքսատուն և աւե
րակ բերդն , որոյ մէկ մասը ծովուն մէջն
է : Իսկ Վաւոգիկէ քաղաքն ընդար
ձակ դաշտի մը վրայ տարածուած է , ո
րուն մէջ կը տեսնուի հնութե նշխար
ներ , ոմանք կանգուն և ամանք հազա
կոյտերու տակ , ինչպէս է յաղթութե
կամարը , որուն վերայ քանդակուած կը
տեսնուի հին սաղաւարտի , զրահի ,
վահանի , նիզակի և այլ նիւարներ , և
ուրիշ տեղ մը քանի մի մեծամեծ եր
կար քարեր , իրարու վերայ շարուած ,
որոնց վերայ կը գտնուի մանր ծաղկեաց
պտակի և արմաւենիի քանդակներ ,
և շատ մի կրանիտ և մարմարի սեանց

կոտորակներ և ամբողջները , որոնց
շատերը կրպակաց և տանց պատերուն
մէջ կանգուն կան և մնացածները փը
լատակներուն մէջ կերեւին : Հնու
թեան նշխարներ կերելն նաև Շէխ
Իպրահիմ կոչուած հողաբուրի վրայ ,
որ այժմ ձիթենի ծառատունկով ծած
կուած է : Տեղւոյն բնակիչք կըսեն
թէ հին քաղաքին տեղն աստ է , զոր
Հռովմայեցիք կործաններեն և ցարդնոյն
հնութեց բեկորները աւերակաց մէջ
կերեւին : Կտ է Շէխ Իպրահիմ կոչ
ուած երեւելի մզկիթն Տաճկաց , որ
իւր և աշակերտին գերեզմանը մզկի
թին մէջն է , և է այժմ երեւելի
ուխտատեղի Տաճկաց : Կան հին եկե
ղեցիք , որոնք ի մզկիթ փոխարկեալ են ,
գտանին և երեւելի հնութիւնք , զորս
ժողովեալ են Աւրասիական տէրու
թեանց հիւպատոսք , զոր որինակ , սպի
տակ մարմարինէ արձաններ , և երե
ւելի քանդակներ , հին պորփիւրի և
կճեաց բեկորներուայ տեսակ հնութի
ւնք , զոր օրըստօրէ կը հաւաքեն , որոնք
կենդանի վիայ են քաղաքիս նախնի
հարստութեան և ճոխութեան : Ինա
կիչք են Տաճիկք , Յոյք , Մարոնիթք և
Հայք սակաւութիւն : Տաճիկք ունին ե
րեւելի մզկիթներ , և մասնաւոր զըպ
րոյներ , Ջերմ են ի կրօնս իւրեանց ,
և բաղմաթիւ են քան զՔրիստոնեայոյ :
Յոյք ունին քանի մի եկեղեցի և եպիս
կոպոսարան , երեւելի է ուսումնարանն
աղջկանց զոր ջանիք եպիսկոպոսին հիմ
նեալ և բարեկարգեալ է երեք լեզուաց
դասախօսութեամբ , այն է Յունա
րէն , Վաղղիերէն և Արաբերէն , և
աշակերտք առ հասարակ 100 են աւե
լի : Տեսանք անդ յեկեղեցին Յունաց
հին երկաթադիր , յունական գրով
գրչագիր , աւետարան մի մեծագիր ,
որ եպիսկոպոսք տեղւոյն յաջորդա
բար իրենց ստորագրութեամբ անոր

հնութիւնը վաւերացուցեր են, որ ճիշտ թուականը անյայտ է, Հայք կարի սահաւաթիւ են այժմ, թէպէտ ի պատմութիւնս և ի յիշատակարանս Գրոց ասի լինել երբեմն ի լաւագիկէ եկեղեցի և ժողովուրդ, և առաջնորդ եպիսկոպոս, ինչպէս որ Հռոմկը պուժարուած եպիսկոպոսաց կարգին մէջ կը յիշուի Սարգիս եպիսկոպոս ի լաւագիկեայ, այլ այժմ այդ հնութիւնները բոլորովին անհետացեալ երեւին. միայն քանի մի տուն Հայք և սուրբ Լըուսաղէմի հոգեւորունն, զոր հաստատեալ են 114 տարի յառաջ Պատրիարքունք և միաբանք իրենց յոգնաջան աշխատութեամբ: Հոգեւորունն բաւական ընդարձակ է, 12 քարուկիր և կրկնյարկ սենեակներէ բաղկացեալ, ընդարձակ պարտէզով, և փոքրիկ եկեղեցին յանուն սուրբ Լստուածածնի օծեալ է, որուն յիշատակարանը ահաւասիկ մեր ընթերցողաց կը ներկայացնեմք: «Լստուածով և յորդորմամբ սուրբ Լըուսաղէմի Պատրիարք տեառն թէնդորոսի ճշնադրեաց վարդապետի, այս հոգեւորունս արար յիշատակ իւր արհեստի վաստակէն վասն հոգւոյ իւրոյ և ծնողաց հոգւոյն, որ է ծնողեամբ Հալեպցի և սննդեամբ Պոլսեցի, արհեստիւ Սէակֆճի (Յակօր ամուծայ կոչեցեալ, սուրբ Յակօր պ միաբան, և վայելողքդ ասացէք Լստուած պորմի, ամէն. ի թուին չբճդ. ամէն »: Ունի նաեւ եկեղեցին սեփական կալուած՝ քանի մի տուն և կրպակք, որ արդեամբք սրբոյ Լթուոյս ստացեր են նախնիք, որոնց մէկուն արձանաւ գրութիւն դարձեալ աստ կը գնեմք: «Ի Պատրիարքութեան տեառն (Յովսէփի) գիտացեալ, այս հոգեւորունս գրան մերձ եղեալ զոր ի ներ հոգեւորուն մոտեալ է, վերջն առեցեալ եղև

արդեամբք Ռուսճուխցի մահատի Գէորգին վասն իւր ծնողացն և սրղոցն Յովհաննէսին և համայն ննջեցեաց հոգւոյն յիշատակ է, թուին չմի »: Երեսնայն այս հոգեւորան տեսչութիւնը ի սկզբանէ անտի սրբոյ Լթուոյս կառավարութեան կը վերաբերի, որ այժմ Սարգիսի սուրբ վանուցս միաբան Լրժանապատիւ Օրբարիա վարդապետին յանձնուած է հոգեւորան և կարուածոյ տեսչութիւնը, և ժողովրդոց եկեղեցական խորհրդոց մատակարարութիւնը, որ չորս տարիէ ի վեր իւր պաշտօնը արթնութեամբ կը կատարէ: Վաճառականութեամբն չէ այնքան ծաղկեալ, վասն որոյ բնակիչք տեղւոյն աղքատ են. բերք երկրին չէ այնքան առատ, ունի պարտէզս շուրջանակի, յորում գտանին մրգեղէնք՝ կիտրոն և նարինջ. բերէ առատ ցորեան, գարի, շուշմայ, (սուսամ), և ձէթ. դարմանեն զծիթե նիս ի գիւղերայոյ, բամբակ, բուրդ:

Սնայաճը յաջորդ Թուով:

ՀԱՐԵՒԱՆՅԻ ԱԿՆՍԱԿ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԻՕՍՈՒԹԵԱՆ ՎՐԵՅ

Որչափ մարդկային մտաւոր յառաջագիմութեան հորիզոնը կընդարձակի, այնչափ երկրագունտս նորանոր երեւոյթներու տեսարան կը գառնայ: Մի կողմէն քրիստոնէութիւնը և բնականագիտութիւնը նորանոր գիւտերով բնութեան ոյժը մարդկային հանճարոյն և գործունէութեանը աջակից կ'առնեն և մինչև ներկայ դարս գտնուած շատ խոցնդատներ կը հարթեն յառաջագիմութեան առջեւ: Իսկ միւս կողմէն հնախուրդութիւնը բազմադարեան փրատակներու և աւերակներու մէջէն

պատմագիտական և ճարտարապետական միտցորդներ երեւան հաներով՝ նոր լոյս կը տաւ մարդկային ազգի անցեւոյն վրայ։ Բայց հարկէ իմանալ, որ երկու կողմէն եւս հանուր մարդկութեան օգտին ուղատաւորող և անխնջ գործողները Արեւմտեան աշխարհի գիտնական զաւակներն են, որոնք իրենց շրջակայքին մէջ աշխարհաշէն գործքեր կատարելէն զատ, յիսուն տարիէն ՚ի վեր ամենայն հետապնդութեամբ կը հետապօտեն Արեւելքը, ուր, իբրեւ մարդկութեան առաջին խանձարոյց մէջ, երկար դարերով կատարուած են մեծամեծ նորոգութիւններ։ Հին Ագիպտոսի, Ասորեստանի, Բաբելոնացի, Պարսկաստանի, Հայաստանի, Հրէաստանի և Փիւնիկիայի տաճարները այսօր գրաւած են եւրոպական հետախնայ խորին մտադրութիւնը։ Ագիպտական նշանագիրները և բաբելոնական ու ասորական արձանագրութիւնները այլ ևս գաղանիք չեն լուսաւոր աշխարհի հարցասէր մտքերուն համար։ Աւրօպական մուսարանները կամ ուսմանց թանգարանները (միւլէում) արդէն հարստանալու վրայ են Արեւելեան աշխարհի վաղեմի դարուց մեծագործութեան նշխարներով։ Կարճ ասեմք, Հնախօսութիւնը այսօր Աւրօպայի մէջ գաղանիք գիտութեան կարգը անցած է, այնպէս որ ուսումնական եւրօպացի ճանապարհորդ մի իրեւելեան աշխարհի մէջ շրջագայելու համար արդէն հնախօսութեան բանալին իր ձեռքին ունի։ Արեւմտականաց համար Արեւելքը այսօր հնագիտական թաղի համարուած է և այն ամեն պատմական դերերը կը պարզուին, զորս ՚ի հընումն խաղաղեր է մեծագործ Ագիպտացին, աշխարհակալ Ասորին և Բաբելոնացին, վաճառաշահ Փիւնիկեցին,

արեւադաշտ Պարսիկը, ստեղծողն նին Քաղդէացին, այլովքն հանդերձ։ Սեմիիսի, Թէբէի, Նիուէի և Բաբելոնի հնութիւնները արդէն մաղուած են և կը մաղուին և նոցա վաղեմի պատմութիւնը նոր լոյս և նոր արեւ կը տեսնէ։

Թէ ի՞նչ քան հարգաւորական են եւրօպական գիտնոց հնախօսութիւնները՝ ընթերցողին բաւական է միայն որ տակաւ ինչ ծանօթութիւն ունենայ Շանայօսիի, Ռափէնսոնի, Հինքսի, Օպերտի և այլոց երկասիրուեցը, որոնք խուզարկութեամբ գտած են արդէն Նեղոսի, Տիգրիսի և Ափրատի ափանց հնախօսութեան բանալին։ Իսկ մենք Հայերօ, այս գործունէութեան դարուս մէջ, ի՞նչպէս կը վարուինք մեր Հայրենեաց հետ, որ Արեւելեան աշխարհներուն մէջ երբեմն մեծամեծ իրողութեանց հանգիստան դարձած է։ Ի՞նչպէս կը վարուինք մենք Հայերօ — Բաւական է միայն որ կ'ողբանք, առանց հետախնայելու և գործելու։ Հատերուն տակաւին մեր Հայրենեաց մակերեւոյթն անգամ անձանօթ է, Թող թէ հնագիտական յիշատակարանները, Թաղուներ հնախօսական խուզարկութիւնները, (որոց ուսմունքէն տակաւին զուրկ ենք) մեր նախնեաց գրաւոր աւանդներէն շատերն կորուսած ենք, շատերն տակաւին ուղագրութեւ երես չեն տեսած և շատերն ևս մեր սառնասարութեւ պատճառաւ կիսով չափ փտած և կիսով չափ փտելու վրայ են։ Հապա ո՞ր կ'եղերի մեր հայրենասիրական եռանդը։ — Ոչ այլ ուր, եթէ ոչ ծամել և մեր զաւակներուն ծամմել տալ վենետիկեան աշխարհագրական անստոյգ և տարտամ հաւաքածուները, և այնու շատանալ։

Եթէ կը հաւատանք որ ներկայն անցեւոյն ճիշտեղն է, եթէ կը հաւա-

տանք որ հօրց յիշատակները որդւոց համար պարծանք են . եթէ կը խոստովանինք որ Արեւելեան աշխարհի գեղեցիկութայն Հայաստան մեր հայրենիքն է , պարտաւոր ենք անշուշտ մեր ծնողաց և մեր երկրաւոր ժողան Գութեան մնացորդները որոնել և ի լոյս արեւ հանել և այսպէս ներկայ և անցեալ իրարու հետ համեմատաբար՝ մեր ապագայի վայ ուղիղ տեսութեամբ խորհիլ :

Այս երկու տող հնախոսական ակնարկութեան աւթիւ յատկապէս կը պարտաւորենք մեր ռուսաբնակ ազգակիցները , որ մտադրութիւն դարձնեն Սմբատի վրայ : Ռուսիան արդէն Բալթիկային տիրելու վրայ է , եթէ սոսկ է այն կարծիքը , որ Սմբատի մէջ փակուած հայկական հին ձեռագիրներ կան , մեր ռուսաբնակ բանասէր եղբայրքը պարտական են մեծ խնամքով հսկել այս մասին , որպէս զի ի շնորհս հողմոց չը մատնուին աւանդութեամբ յիշուած գրաւորական նախնի մնացորդները : Ո՛վ գիտէ , կարելի է որ իրօք այնպիսի ձեռագիրներ երեւան ելնեն , որոնք նոր լոյս ծաւալեն մեր ազգի անցելոյն վրայ : Եթէ արդարեւ՝ այն օրինակ աւանդութիւն մի իրականութիւն ստանայ , այն ժամանակ պիտի ստիպուինք Վենիթե մաւրի բանակալութենէն աւելի գոհ լինել , քան թէ այն բարեպաշտ կողմուած հայկական սովորութենէն , որուն համար սոսկ թէ անսոսկոյ կաւանդուի թէ՛ շատ ձեռագիր մատեններ թաղուեր են հողի մէջ , որպէս զի օտարաց ձեռք չանցնին :

ԿԵՊԼԵՐԻ ԱՆՕԹՔԸ

Կեպեր հաշակաւոր աստեղագետը , որ յայտնի է մարդկային ազգի պատմագրութեան մէջ իւր անմահ

հանձարով և մտթեմատիական ու աստեղագիտական նշանաւոր գիւտերով , որ մի , իւր խուզարկութիւններն աւարտեղէն գինի , տակուին չը թաղած այն գրասեղանը , որուն վրայ շարունակ կը պարտադէր , հետեւեալ ազօթքը ուղղեց աւ Բոստան :

«Ո՛վ Տէր իմ և Բոստան , տակուին չը հեռացած այս գրասեղանէս , որուն վրայ խուզարկութիւններս կուտարեցի , քողցր պարտք կը համարիմ աչքերս և ձեռքերս բարձրացնել դէպի երկինքն և որդիական երկիւղածութեամբ մատուցանել Քեզ՝ Արարչիդ լուսոյ՝ իմ այս խոնարհական ազօթքը : Ո՛վ դու , որ համայն բնութեան մէջ լոյս ծաւալող գերագոյն ջահերով կը բարձրացնես մեր սիրտը և բաղձանքը մինչեւ քո աստուածային շնորհաց լոյսը , որպէս զի՝ որ մի խաղաղ յախը տակուելով աշխարհէս , քո փառաց մը տնջնաւոր լոյսը վայելէնք . ո՛վ ԳուՏէր և Արարիչ տիեզերաց , ընդունէ ջերմ գոհութիւնս այն ամեն ուրախութեանցս համար , զորս զգացի՝ քո ամենազօր ձեռաց գործերը հիացմամբ զննելով : Ահա աւարտեցի այն գիրքը , որ իմ աշխատանոց պտուղը կը սրտունտիկ և զոր յօրինելու համար ի գործ դրի բովանդակ հանձարս , զոր պարգեւում ես ինձ : Այս հուշկեցի առաջի մարդկան քո ձեռագործաց մեծութիւնը , և պարգաբար յառաջ բերի այն ամեն ապացոյցները , ինչ որ իմ սահմանաւոր միտքը կարաց բնութիւն քո անսահման մեծութենէն : Այս ամեն ջանք ի գործ դրի փիլիսոփայական ճանապարհաւ մինչեւ ճշմարտութիւնը բարձրանալու : Ուստի եթէ ես , մեզքով յղացած և զարգացած չբառի որդս անարգ , անարժան ինչ խօսեցայ քո ամենակարողութեանը դէմ , զայն ցեց ինձ , Հայր ամեն

նակալ, որպէս զի կարենամ ջնջել իմ
գրքէս : Եթէ մեծամտութեամբ գայ
Թակղեցայ երբեք քո ձեռագործաց
հրաշալի գեղեցիկութիւնը անանկով :
Եթէ իմ անունս և համբաւս մեծցու-
ցի՝ այս գրաւոր յիշատակարանը կամ
այս հայտարար արձանը կանգնելու
ժամանակ, զոր բոլորովին քո փառա-
յը պարտական էի նուիրել : Այո, ե-
թէ այսպէս է, Հայր սրտագէտ, նե-
րքէ ինձ գթութեամբ և սղորմութիւն
և օժանդակէ աստուածային շնորհօքդ,
որպէս զի իմ աւարտած գործքէն
երբեք չարկը չը յառաջանայ մարդկու-
թեան մէջ, այլ ընդ հակառակին՝ Թող
հաշակ լինի աս աստուածային փառա-
յըդ և հրաւեր փրկութեւ հոգւոյդ :
Աշխարհիս բանը զարմանալի է :
Արեւելոս Ասպլերի նման հաշակաւոր
աստեղագէտը հիացմամբ այն խոնար
հակին աղօթքը կը մատուցանէ բնու-
թեան Արարչին, կան մարդիկ ևս, որ
բնազննութեան մէջ կը խորանուզին
և Արարիչը Թողած՝ ամեն զօրութիւն
բնութեանը կուտան, և առաւել
զարմանալին այս է, որ սմանք եւս,
բնազննութեան այբուբենին անգամ
անտեղեակ, իմաստակութիւնը իբրեւ
բնազննութիւն կը ծախեն և թէթեւ
ամիս ցնորքներով կը պատողին :
Ասպլերի համառօտ աղօթքը թող ու-
րեմն մխիթարութիւն լինի բարեխոհ
մտքերուն և յանդիմանութիւն ակա-
րամիտ իմաստակներուն :

(Շարունակութիւն, տես թիւ 11 • 1867 :)

Ի Դ.

ԻՐԱՆԻՆԵՐ ԵՒ ՊԵՐՏԵՐ ԱՆՊԷՆ ԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Բայց ինչպէս կրնայի ես իմ վիճա-
կըս լուցնել թէ որ տէր չըլլայի իման-
ձիս, ուզածիս պէս անօրինելու իր փը-

րայ, ինչպէս կրնայի ասպիւղ տուանց
յատուկ բան մը ունենալու, ինչ ա-
խորժ կրնայի ունենալ ոչխար արածե-
լու, երկիր մշակելու՝ երբ սրբիչներն
անանց պատուը ինձմէ յափշտակէին,
ինչպէս ընկերութեան մը մէջ սիրով
կրնայի կենալ թէ որ յարգ ու պատիւ
մը չունենայի, մարմինը իմն է ու կա-
րասիքն իմն էն, պատիւն իմն է, և
այս է որ կ'ըսուի իրաւունք անկախա-
նութան, և ամենուն պարտքն է ունե-
ցածնին լուս գործածել և մեծարել
յայտ զնոյն :

Ի Ե.

Անկախանութիւն ի վերայ մարմնոյ : — Եւ-
րեմն ոչ որ զիս կրնայ ստիպել որ լսի
իրեն հաճոյիցը համեմատ ծառայու-
թիւն մը ընեմ ընդդէմ կամոյցս եւ
սուժիւք հանդերձ. դարձեալ ոչ որ
կրնայ անպատճառ տեղ զիս բռնել
փակել, կամ մարմնոյս վնաս մը հա-
ցնել, և ոչ ըստ իրեն հաճոյիցն եւ
դիւրութեանը համար անքան անու-
տունի մը պէս ծառայեցնել, միթէ Աս-
տուած զամէնորինս ալ հաւատարմ
ստեղծած : Բայց ես մարմնոյս փայ
ունեցած իշխանութեամբս կը գեղձա-
նիմ, թէ որ առողջութեանս և կե-
նացս վնասակար բաներ ընեմ, գիտ-
նալով որ առ իրաւունքը ինձի տրու-
ած է միայն իմ և սրբիչներուն բար-
ւոյն համար :

Ի Օ.

Անկախանութիւն ի վերայ պարտոյ : — Եւ-
թէ մէկը յարգի ու մեծարելի է ու-
րիչներուն առջեւ, անով խիստ շատ
հաճոյք և իրաւան օգուտներ կրնայ
ձեռք ձգել, եթէ դուն ուրիշը զըս-
պարտես, գիտցիր որ գող ես ու կը
յափշտակես իր հանգիստն ու փոռտա-
կը : Բաւ պատիւդ մտածէ յիշէ որ բը-
նութեամբ ամենուն հաւատարմ ես :

մոտաճերուդ և գործերուդ մէջ պարտաւոր համարձակութիւն մը պէտք է ունենան՝ բայց առանց հպարտութեան օրով զայս նախատեսլով զքեզ ատելի կրնես. ինչպէս դարձեալ հեռու պիտի կենաս վատասրտութենէ որ վրտաահուութիւն չունենալովք քու անձիդ վրայ՝ չի թողուր երբեք որ արժանաւայել բան մը մոտաճես կամ գործես։ Արիւններուն համարումն ու մեծարանքը ստացիր և պահէ, այլ սուտքինաւթեամբ և խնայողութեամբ, և ոչ թէ ծուռումնաւ ճամբաներով. կամ ուարիշները վար զարներով և կամ չողքքորթութեամբ։ Պարծենկոտութենէն պոխնքն քու արդեանցդ վրայ սանքաւէն զգուշայիր. վասն զի իրօք արդիւնք

ունեցողը խոնարհ կ'ըլլայ, դուն քու պարծենալովդ կը ստիպես որ ուրիշները զքեզ արհամարհեն. բայց ամէն բանէ աւելի փախիր լիբք անձնագուլութենէ, պոխնքն է ունեցած արդիւնքդ վեր զքեզ գովելէն. գիտնաինչ բանի պէտք է փափաքիս. առաքինի ու քաղաքակիրթ անձի մը համբաւ, ստանալու է։ Աստի ով որ այս մասի մէջ ուրիշ վրայ մուր մը կը բռնէ, եթէ առանց պատճառի կ'ընէ այս բանս, լսել է թէ անզգամ զրպարտիչ մի է. իսկ թէ ըսածը հիմ մը ունի, բայց հարկ մը չկայ լսելու, լսել է թէ ցած չարախօս մի է։

(Պիլի շարունակութիւն)

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Յայտնի է որ Երուսաղէմի Նահանգին մէջ զրտնաւ գաղայի, Բեբրոնի և Թամարայի գաւառակներու վրանաքնակ Արաբացիները ի սկզբանէ անտի Օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան հակառակ լինելով՝ տեղական բնակչաց և անցաւորաց գաւառան նեղութիւններ կ'ուսային յափշտակութեամբ և այլ անկարգութեամբ։ Թէպէտ և Տէրութիւնը այս տեսակ հարստահարութեանց առաջն առնելու համար հակող զօրախումբ յատկացուցած էր, սակայն Ժամանակ առ Ժամանակ եղած յափշտակութիւնը անպակաս էին։ Վերամիայլ Նազիֆ փաշան Երուսաղէմի կռտակարութեան պաշտօնը ստանալու օրէն ի վեր իւր խոհուն աշարքութեամբ և արիական դործունէութեամբ ջան ի գործ դրու այս անպատեհութիւնները իրագու վերցնել և Տէրութեան վարչական օրէնք ամեն տեղ գործադրել։ Իւր առաջին հոգն եղաւ բոլոր երկրացւոց ապահովութեան համար Յաղպէի և Երուսաղէմի մէջ եղած ճանապարհը յարդարել ըստ պաշտօնի և կառուղի պատրաստել։ Ընդդէմ որ այն տագնապները, զոր մինչեւ ցայսօր կը կրէին երթեւեկողները և ուխտաւորները ամօժանելի ճանապարհին պատճառաւ, այժմ իրագու վերցուցած են։ Եւ այս ճանապարհի պատրաստութիւնը մեծ բարեբաւութիւն է մանաւանդ Քրիստոնէից համար։ Նմանապէս Վրտեմ. փաշան քաղաքական ժողով հաստատեց ժողովուրդին գործող իրաւար արութեան և բարեկարգութեան համար և Բուշիտի անուամբ գաղտնի բանաւ սուրա մահմետականաց մանուկները կրթելու համար։

C'est un fait bien connu que les habitants de Gaza, de Hebron, et les tribus Taamri, se maintenaient toujours dans un état d'hostilité envers la S. P. qu'ils se livraient à la rapine, au pillage, en commettant continuellement toute espèce de forfaits au préjudice de quiconque ils pouvaient atetindre. Pour faire cesser cet état de choses, le G. Ottoman avait toujours enjoint aux Gouverneurs de Jérusalem de maintenir et dompter ces hordes par les armes, et de les forcer à respecter l'ordre. Les résultats qu'on avait pu obtenir dans le passé, étaient bien peu de chose, et ce n'est qu'à Son Excellence Nazif Pacha, le Gouverneur actuel de Jérusalem, qu'était réservée la mérite, et l'honneur d'exécuter les généreuses intentions de son Auguste Seigneur le Sultan. Ayant pour but de faire cesser les inconvénients mentionnés, et de populariser en général partout les nouveaux règlements et les bienfaisantes dispositions de Hatt-Humaioun, S. E. songeant d'abord à la surété des communications, entreprit la construction d'une nouvelle route entre Jérusalem et Jaffa, destinée à être parcourue aussi par des voitures, et nous voyons avec admiration que dans bien peu de temps les difficultés si grandes autrefois, ont disparu, et qu'un chemin commode permet maintenant aux passants et aux pèlerins d'atteindre en peu d'heures, sans danger, Jérusalem. S. E. établissait en même temps un Medjliss Bélédié, destiné

Այս ամեն գովիւի և հանրաշահ գործունեութեան հետ վերջին ժամանակներս ինքին զորաբանակով հանդերձ Գաղայի կողմերը դնաց խողաղափական և համարդական միջոցներով ապրտտըր Արաբացիները ի հնազանդութիւն և ի կանանաւութիւն հրաւիրելու : Վսեմ՝ Փաշայի ջանքը խիտ ապրիւնաւոր եղաւ : Այն Արաբացիները , որոնք տրբւնական հատցմները կ'իւրացնէին և Տէրութեանը ամենեւին տուրը չէին վճարեր , ինքնին ներկայացան Վսեմ՝ Աւստիպին և խոտացան ամեն կերպիւ հպատակել օրինաւորութեան : Տէրութեան վարչական հրահանգը ամենայն երաշխաւորութեամբ և անվերի կատարելու արդմանաւ բնդունելով՝ քրտան աւուր մէջ հասուցին երկու տարիէն ի վեր մնացած հնձոց տաւանորդը , ոչխարաց թուահատութիւն և իւրաքանչիւր զօրագովի ժամանակ 18²⁷ զինուոր ապու խոտումը : Կա և խոտացան Քերթնի և Գաղայի բոլոր շրջակայ Արաբացոց մասին նոր որոշուած տարեկան 3700 քառակուսիքը իւր ժամանակին լիովին հատուցանել արքունի գանձութանին և ամենեւին չը վնասել արուհետեւ բնիկ երկրացիներուն և երթեւեկողներուն : Այսպէս որ ներկայիս մէջ յափշտակութեան և հարստահարութեան երկիւղը խղաւ վերցուած է և ամեն գիւղականը և դաւաւականը , նմանապէս և վրանաբնակները աներկիւղ կ'երթեւեկեն ուր հարին է և իրենց տեղական առաւտուրը անխափ կը շարունակեն :

Այս ամեն հանրաշահ բարեկարգութեան և խողաղութեան մասին ինչպէս Երուսղէմի Աւստիպին մէջ գտնուած ժողովուրդները , նոյնպէս և քաղաքիս մէջ կ'ըսէ համայն օտարազգիները բոլորն աւ հատարակ գոհ են , նախ՝ Օգտտափաւ Սուլթանէն որ Վալիֆ Փաշայի նման խոհեմ պաշտօնէն Վաւստիպ կարգած է սոյն երկրի համար , և երկրորդ՝ գոհ են ի բոլոր որոն նոյն իսկ Վսեմ՝ Փաշայէն , որ բարեկամաժ Տէրութեան կամքը կատարելով կը պահէ միանգամայն և բոլոր տեղական հպատակաց և օտար ազգաց անկախութիւնը :

— Ենցեալ ամսոյն մէջ Ըսենապուտիւ Արաւարան Պատրիարքը ծայրապոյն վարդապետութեան պաշտօնը շնորհեց սուրբ Ըթոսոյս բաղժահաւաւ տարիմ թարգման թրակացի Ըրժ . Ներսէս վարդապետին :

Նորին Գերապատուութիւնը ամսոյ վերջերը մեկնեցաւ սուկէ դէպ ի

à s' occuper des affaires municipales de la ville, d'y maintenir le bon ordre; et trouvait le temps de fonder, de plus, un collège nommé Ruchidié, pour encourager et propager l'instruction parmi les enfants musulmans.

Après avoir pris de cette manière autant que possible, soin du bien public, dans le centre de son gouvernement, S. E. porta son attention sur Gaza et ses environs, et s'y rendit vers la fin de Juin. Quoique accompagnée de troupes. S. E. donnait avec raison la préférence à la modération et la persuasion, s'abstint de tout moyen violent et appela à elle les chefs du pays. Avec ces démarches toutes paternelles, et sans avoir versé du sang, S. E. sut obtenir d'eux la promesse de se soumettre absolument à tous les règlements et ordres donnés par le Gouvernement d'abord, puis du côté des chefs des tribus qui ne remettaient pas au trésor public les dîmes et impôts perçus sur la population, la promesse, que dans 20 jours ils payeraient les arriérés de la dîme et de l'impôt sur les moutons pour les deux années dernières, et de plus, qu'ils donneraient 18 recrues par an pour l'armée Impériale.

Ces mêmes chefs promirent formellement, au nom des tribus Arabes de Gaza et de Hebron, que les nouvelles taxes de 3700 bourses, seraient exactement payées; et que, toute oppression et vexation des paysans et des voyageurs cesserait, rendant ainsi possible de voyager dans leurs districts sans risquer vie et bien.

Toutes ces bienfaisantes mesures, surtout l'établissement de la sûreté publique qui règne désormais dans toutes les contrées de Jérusalem, forcent les populations de la ville et province, tout indigènes qu'étrangers, de rendre hommage à la magnanimité et bonté de S. M. le Sultan, qui appela, à gouverner ce pays, un fonctionnaire doté de tant de qualités, nous voulons dire, par S. E. Nazif Pacha, personnage véritablement digne de l'affection du peuple qu'il régit, et non moins de la faveur particulière et grace spéciale de S. M. notre très Auguste Sultan.

Հապէշտանի ծովեղբայրներն և ի Ճիւտէ հանդիպելու , սպէս զի Գեր . Ի տահակ Ըրքեպիսիօպոսի և իւր ընկերաց վերայ սոսոյգ տեղեկութիւններ ստանալով հազարդէ աւ Ըմե . Սրբազան Պատրիարքն և աւ Սիւրբանութիւնն : Յետ այնորիկ Ն . Գերապատուութիւնը դէպ ի Հնդկաստան պիտի

Ճանապարհորդէ առաքելութեան և հոգեւոր այցելութեան պաշտօնիւ . որում յանձնուած է յատկապէս Ս. Լ. թուոյս վերաբերեալ մի քանի գործեր եւս :

Կը յուսամք որ մեր Հնդկաբնակ բարեպաշտօն և մեծապատիւ ազգայինք որդիական սիրով պիտի ընդունին զ՚եր . Լ. յցելուն , իբրեւ զճշմարիտ աշակերտս Քրիստոսի , ի ցոյց ակնբնականութեան և Զերմեւանգ սգւոյ իւրեանց , և իւր գործոյն եւս բարեպաշտօնէն և ազգասիրաբար ձեռնառու պիտի լինին :

Նորին արքայական Սեծութիւնն թագաւորն Պրուսիոյ և Նախագահն Գերմանական Դաշնակցութեան Գլուխ լինիմս Լ. տեղեկանալով , որ իրեն Տէրութիւն իշխանազուն Ճանապարհորդները և սուրբ քաղաքիս պրուսիական պաշտօնաւորները միշտ սիրալիր ընդունելութիւն և մեծարանք կը գանեն Լ. աքելական Ս. Լ. թուոյս կողմէն , բարեհաճեր է , արտաքին գործոց Նախարարութեան միջոցաւ , առաքել իւր և իւր () Գոտտախառ ամուսնոյ Լ. գուտտոյ թագուհւոյն մեծազիր պատու կերները , որոնք ամենաճարտար վիճաբարութեան գործ են և ամբիփութեամբ են վայելուչ և թագազարդ շրջանակներու մէջ : Լ. յարքայական պատու կերները , զորս ստացաւ Լ. մեծապատիւ Սրբազան պատրիարքն ձեռամբ տեղւոյս պրուսիական Հիւպատոս Սեծ . Պետերման արեւելադէտ Դոքտօրին , ինչպէս որ ամենաշքեղ և թանկագին զարդ են Սրբոյ Լ. թուոյս Պատրիարքարանին համար , նոյնպէս և փառաւ պատիւ են համայն լուծեան Լ. գլխ : Ուստի և հրապարակաւ յայտնելով մեր խորին շնորհակալութիւնը Նորին արքայական Սեծութեանը , քաղցր

պարտք կը համարինք ասել , որ եթէ Սուրբ Լ. թուոս ըստ չափու կարողութեան երբեմն կը մեծարէ պրուսիական իշխանապետն այցելուները և քաղաքիս պաշտօնաւորները , այսու կը կատարէ միայն իր ազգային նահագնատական հիւրասիրութեան և բրիտանիական մարգափրութեան պարտք , իսկ () Գոտտախառ Լ. քայի զրկած պարզեւները յատկապէս շնորհք են իր կողմէն Ս. Լ. թուոյս համար :

— Լ. մոյս 30 ին հասաւ ի Սուրբ քաղաքս Կարնոյ Լ. թանկաւոր Լ. աշխորդ Վեհապետան Գերապատիւ Յարութիւն Լ. քեփիսկոպոս : Լ. մե . Սրբազան Պատրիարքը նորին Գերապատուութեան ի Յոպպէ գալուստը լսելով , յատկապէս Լ. թ . Ունձեան Լ. քեսան վարդապետը խրկեց քանի մի հոգւով իւր գալուստը շնորհաւորելու . նմանապէս և ճամբայ ելած օրը միեւն ի Գլոմիա ըսուած տեղը քանի մի վարդապետք եւս յուղարկեցան ընդ առաջ նորին , և փոռաւոր մուտքով մի ընդունուեցաւ թէ ի կողմառէ Սրբազան Պատրիարքին և թէ ընդ հանուր Սխալանութեանս , որու որդտին մէջ կենդանի պահուած էր նորին Գերապատուութեան ամբողջ ծառայութեանց և անձնական լուծութեանց քաղցր յիշատակը :

Նորին Սրբազնութեան հետ ընկերացած էր Լ. թ . Սաթթես վարդապետ Ս. Լ. թուոյս տպարանի Տեսուչ , որ երկու ամիսէն ի վեր Կ . պօլիս կը գանուէր :

Գուշատպեան Զովաննէս աղա :
Եսայեան մահտեօի Զակար աղա :
Չորպեան Կինոս աղա :
Ելմուտան Գեորգ աղա :
Համբարձումեան մահտեօի Փ. Գալուստ պատուէ :

Ը Երզնկացի (Գայրաթ) :
Ճշմարտախօսեան Ստեփան աղա :
Ս. Էթիզեան խաչատուր աղա :
Մարտատեոն Զակար աղա :
Մեարտեան վարժարան :
Յ. Էթիզեան խաչատուր աղա :
Չեմէնձեան Բարսեղ աղա :
Չիլիսիկեան Գրիգոր աղա :
Չիլիձեան Զակար աղա :
Պաղտաղեան Դուկաս աղա :
Պաղտաղեան Գաղատաւոր աղա :
Պաղտաղեան Մատթէոս աղա : (Յօրինակ) :
Սաւարմէանց Ջանիկ աղա :
Սելաձեան Զովաննէս աղա : (Ժամանակեան
վարժարանին Լգրինսուօրաց) :
Սուրբանեան մահտեօի Գեորգ աղա :
Սարգսեան մահտեօի Եղորդ աղա :
Վարդեան Զակար աղա :
Տամկաձեան Զովաննէս աղա :
Տամկաձեան Մարգիս աղա :
Տեաեան Զարուծիւն աղա :
Տէր Փիլիպպոսեան Մարտիրոս աղա :
Փափաղեան Զարուծիւն աղա :

ԻԶՄԻԱԾԻՆ

Տ. Տ. ԳԵՈՐԳ ՎԵՂԱՊԵԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ (2 օրի) :
Գէր. Եղորդեան Եպիսկոպոս :
Գէր. Պետրոս Եպիսկոպոս :
Արժ. Թադէոս վարդապետ Զիննիան :
" Սարգիս վարդապետ տէր Դաւաթեան :
" Գրիգոր վարդապետ Մուշեղեանց :

ՅԼԻԲԵՍԱՆ

Գէր. Թադէոս Սրբազան Արքեպիսկոպոս Առաջ-
նոր :
Տ. Արիստակէս քահանայ Փեղեան :
Տ. Վրթմանէս քահանայ :
Գեորգեան մահտեօի Տօնիկ աղա :
Փիլիպպոսեան մահտեօի Զակար աղա :

ԹԻՓԼԻԶ

Գէր. Մակար Սրբազան Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ :
Վրաստանի Է. Էմբէլի :

Արժ. Սոքրիս վարդապետ Պարզեանց :
Տէր Խաչակ աւագ քահանայ Սահառունի :
Տէր Մոսիս աւագ քահանայ Սայաձենեանց :
Տէր Մկրտիչ աւագ քահանայ տէր Գրիգորեանց :
Տէր Զովսէփ աւագ քահանայ Օրբէլեանց :
Տէր Դաւոր աւագ քահանայ Դաւթեանց :
Տէր Զովաննէս աւագ քահանայ Արարատեանց :
Տէր Սրապիմ աւագ քահանայ :
Տէր Գրիգոր քահանայ տէր Բարսեղեանց :
Տէր Թադէոս քահանայ խաչատուրեանց :
Ղեւնդ երեց խորազեանց — Երբիտեան վարժա-
րան :

Արզանեանց խաչատուր աղա :
Չահրաբեանց Կարապետ աղա :
Էմբիսիւնեանց Համբարձում աղա :
Էմբիսիւնեանց Աւետիք աղա : Գրափառաւ :
Խաչատուրեանց Կարապետ աղա :
Դաւիթեանց Զովաննէս աղա :
Պետրոս Սիմօնեանց, խոր. Մեղիսի Հայրապետի :
Ռոտմիսեանց Պ. Մարիկանոս, բժշկապետ :
Ռոտմիսեանց Աւետիքեանց աղա :
Սերափեանց Զակար աղա :
Վարդանեանց Մահտեօի Գրիգոր աղա :
Քաչաբեանց Պ. Կարապետ, բժիշկ :

ԷԱԿՈՐԿԻ

Արժ. Չաքարիա վարդապետ :

ԽԱՐԲԵՐԻ

Արժ. Պետրոս վարդապետ Առաջնորդեան փոխա :

Սահառուն Զարուծիւն աղա :
Նուէր Սմբատեան Ընկերութեան Ի Մահտեօի Աս-
տուածատուր աղայէ Մահտեօի Ֆերմանեան :

ԿԱՐԻՆ

Գէր. Զարուծիւն Արք. Եպիսկոպոս :
Տ. Բառնարատ քահանայ Ի Վրէշք :
Տ. Կիւրեղ քահանայ Տ. Աղէքսանդրեան :
Աղբիւնեան Պետրոս աղա :
Բարեհամբառ ուսումնարանն Արժնեան :
Գարագաշեան Զովաննէս աղա :
Եւսեան մահտեօի Փիլիպպոս աղա :
Էմբիսիւնեան Աւետիք աղա :
Էմբիսիւնեան Սարգիս Էթիզեան :
Ճշմարտախօսեան մահտեօի Մկրտիչ աղա :
Կարապետեան մահտեօի Զարուծիւն աղա :
Հաղարտապետեան մահտեօի Արարատ աղա :
Մահտեօի Կարապետեան Զարուծիւն աղա :
Մարգարեան Կարապետ աղա (բաւարար) :
Մուշեղեան Զարուծիւն Էթիզեան :
Զակարեան Գեորգ աղա :
Զարուծիւնեան Սկրտիչ աղա :
Զարուծիւնեան Զօհաննէս աղա :
Զօհաննէսեան Սիմօն աղա :
Զօհաննէսեան Ստեփան աղա :
Ղշան աղա Երզնկացի (վարժապետ) :
Չափազայեան Զովսիկ աղա :
Պաղտաղեան Սկրտիչ աղա :
Պետրոս աղա Տիգրանապետի :
Սարգիսեան Դաւիթիկ աղա գրաւար :
Սրգայեան Սարգիս աղա Վանեցի :
Տէր Զովաննէսեան Ղշան Էթիզեան :
Տ. Մէլիքիսիւնեան մահտեօի Զօհաննէս աղա :
Փանոսեան խաչատուր աղա :
Փանոսեան Կարապետ աղա :

ԿԵՍԱՐԻԱ

Գէր. Ստեփան վարդապետ Ս. Դանիէլ փանուց :
Գէր. Եղիա Ծ. վարդապետ Առաջնորդ Կեօսարի :
Թանգարանն Կեօսարի :
Թանգարանն Կեօսարի :
Թաղատու դպրոցի Արշակունեաց Ընկերութեան .
Նուէր Աղբիւն. Զակար աղայէ :

ԿԵՅԱԿԵ

Աղանեան Լուսարատ աղա :
Գրիգոր աղա Պետրոսեան վարդանեանց :
Երամեանց Աւետիք աղա :
Երամեանց Զարուծիւն աղա :
Էլմուտան Գրիգոր աղա :
Կրկնաբնեանց Զովաննէս աղա Թորոսեան :
Զովսիկեան Սարգիս աղա :
Բազմեան մահտեօի Դուկաս աղա :
Յարակ աղա Կիւրեղի (վարժապետ) :
Քերթեքեան մահտեօի Զակար աղա :

ԿԻՊՐՈՍ

Արժ. Դուկաս վարդապետ :
Արժանապատիւ Պողոս վարդապետ :
Կորոնն Կիպրոսի :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Իմեն. Տ. Տ. ԳՅՈՐԾ Սրբազան Պատրիարք (2 օրի) :
Գէր. Արիստակէս Եպիսկոպոս :
" Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Ընդիմադրուց :
" Կրտիչ Արքեպիսկոպոս :
" Զովաննէս Արքեպիսկոպոս Պանդրոնիս :
" Ղեւսեան Եպիսկոպոս Վարժապետեան :
" Զովաննէս Եպիսկոպոս Սիմեան :
" Խորէն Եպիսկոպոս Կար. պէկեան :
Արժ. Բարձուղեան վարդապետ Վեչիկաձաւ :
" Դարեգլի վարդապետ Թափապետ :
" Կարապետ վարդապետ Ժոսի. Պատրիարքի :
" Մանթի վարդապետ :
" Զակար վարդապետ Բարսիկօնիկի :
" Զովաննէս վարդապետ Տիգրանապետի :

ՅԱՆԿ

ՅՈՒՂԻՍ

Լուծումն 666 թուոյն	145
Հանդէս տարեգարծի անուանակոչութեան Լմե .	
Ս. Պատրիարք Հօր	150
Ուղերձք առ Լմե . Ս. Հայրն	"
Ճանաչումն անձին (շարո-նակելի)	156
Նախախնամութիւն	159
Ճանապարհորդութիւն յԱսորիս	160
Հարեւանցի ակնարկ արեւելեան հնախօսութեան վրայ	162
Իրաւունք և ստորագրութեան համար (շարո-նակելի)	165
ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ. — Բազմաթիւ կառաւաճարիչ Նաղիթ Փաշայ. — Ներսէս Ն. վարդապետի Հնդկաստան ուղեւորիլը. — Պրուսիայ Վեհ. Թագաւորի-իւր և օգոստոսաբաւ ամուսնոյն կեն- դանագիր պատկերները նուիրելը. — Կարնոյ Գեր. Ընաջնորդ Յարութիւն Ս. Ըրք Եպիս- կոպոսի Վեհապետեան. սուրբ Լ. թուոյս ժա- մանելը	166-168

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՔ

- Ա. Սիօնը ամեն ամիս կը հրատարակուի 24 էրեսէ բաղկացեալ ութածայ թղթով .
- Բ. Տարեկան գինն է երկու արծաթ Մեծխալիչ հանպերձ ճանապարհի ծախ-
քովը, կանխիկ վճարելի :
- Գ. Զատ տետրով առնել ուղղով, պէտք է ամեն մէկ տետրին չորս դա-
հեկան վճարել :